

Archeologisch
proefsleuvenonderzoek
Weinterp te Wijnjewoude,
gemeente Opsterland (FR)

Infra

Milieu

Geo-ICT

Archeologie

Geo-informatie

**Archeologisch
proefsleuvenonderzoek Weinterp
te Wijnjewoude, gemeente
Opsterland (FR)**

opdrachtgever	Provincie Fryslân
datum	18 januari 2013
projectleider	de heer G.J. de Roller
projectnummer	94209812
status	definitief
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2012-119

MUG-projectnummer	94209812
Opdrachtgever	provincie Fryslân
MUG-publicatie	2012-119
Bevoegd gezag	provincie Fryslân
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	53771
Tekst	de heer drs. ing. G.J. de Roller
Afbeeldingen	de heer A. Huygen
Status	definitief
Autorisatie	B. Bijl
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	18 januari 2013
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	3
1.3 Bekende archeologische gegevens	4
1.4 Doel van het onderzoek	4
1.5 Onderzoeksvragen	4
1.6 Werkwijze	5
2 Resultaten	6
2.1 Beknopt bureauonderzoek	6
2.2 Relevant eerder onderzoek	8
2.3 Sporen en structuren	8
2.3.1 Werkput 1	8
2.3.1.1 Kuilen	9
2.3.1.2 Greppel	10
2.3.1.3 Beerput	11
2.3.1.4 Bebouwingsresten	12
2.3.1.5 Sloot	12
2.3.2 Werkput 2	13
2.3.2.1 Vergraving	13
2.3.2.2 Plantgaten	13
2.3.2.3 Kuilen	13
2.3.2.4 Sloot	14
2.3.3 Werkput 3	14
2.3.3.1 Kuilen	14
2.3.3.2 Fundering	14
2.3.3.3 Sloot	15
2.3.4 Profielen	15
2.4 Vondsten	15
3 Synthese	19
4 Waardering	22
5 Conclusie, beantwoording van de onderzoeksvragen en aanbeveling	24
5.1 Conclusie	24
5.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	24
5.3 Aanbeveling	25
Literatuur	26

BIJLAGEN

Bijlage 1	Sporenlst
Bijlage 2	Vondstenlijst
Bijlage 3	Ligging van de werkputten
Bijlage 4	Allesporenkaart
Bijlage 5	Projectie wegtrace en opgravings sleuven over kadasterkaart 1830-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)
Bijlage 6	Projectie opgravings sleuven over topkaart 1926 (bron: www.watwaswaar.nl)

Samenvatting

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch proefsleuvenonderzoek (IVO-P) zijn de plannen voor een nieuw wegtracé van de N381. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek heeft in 2006 een booronderzoek plaatsgevonden. Door de provincie Fryslân is voor de locatie een aanvullend beknopt bureauonderzoek gedaan. Door provincie Fryslân is besloten om een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Het proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden van 2 tot 4 oktober 2012.

Op dit moment loopt door de westelijke helft van het te onderzoeken perceel een hoofdwaterleiding. Grondwerk in de nabijheid van de waterleiding is niet toegestaan waardoor het onderzoek zich concentreert op de centrale en oostelijke helft van het perceel.

Over de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied zijn drie werkputten aangelegd die een kruis vormen. Binnen de noord-zuidgerichte werkput zijn in de zuidelijke helft veel grote vergravingen aanwezig. Het gaat hierbij om kleinschalige zandwinning. Verder zijn er plantgaten en andere recente kuilen aangetroffen. Een drietal sporen wijkt hier vanaf doordat ze een grijze vulling of een gelaagde vulling hebben. In dit laatste geval gaat het vermoedelijk om een waterkuil die geleidelijk is dichtgeslibd.

Verder is er een kringgreppel aanwezig die vermoedelijk hoort bij een kuilgrasbult. Er is ook een mogelijke beerput aanwezig.

In het centrale en westelijke deel van het onderzochte terrein zijn funderingsresten aanwezig van rond 1960 gesloopte bebouwing. Behalve deze funderingsresten is ook een kuil met bouwpuin aanwezig. De kuil bevat vooral kalkmortel maar ook een paar grote fragmenten van kloostermoppen.

In het oostelijke deel van het perceel is een sloot aanwezig die voor 1830 gedempt is. In het noordelijke deel van werkput 1 is een oost-westgerichte slootdemping aanwezig die overeenkomt met de noordelijke grens van het huisperceel zoals dat op de kaarten uit 1830 en 1927 is aangegeven.

Het vondstmateriaal bestaat voor een deel uit fragmenten baksteen. Een aantal stukken is vrij groot wat het aannemelijk maakt dat ze van kloostermoppen afkomstig zijn. Verder bestaat het vondstmateriaal vooral uit roodbakkerend geglazuurd aardewerk uit de nieuwe tijd en industrieel witbakkerend aardewerk. Dit vondstmateriaal dateert uit de 18e en 19e eeuw. In een enkel spoor is naast het materiaal uit de nieuwe tijd ook handgevoerd aardewerk uit de middeleeuwen, kogelpotaardewerk, aangetroffen. Eén scherf was nader te dateren en stamt uit de 13e eeuw.

Het doel van het onderzoek was na te gaan of zich op deze locatie bebouwingssporen uit de middeleeuwen zouden bevinden. Er zijn geen directe aanwijzingen voor bebouwingssporen aangetroffen. Er zijn alleen sporen uit de 18e, 19e en 20e eeuw aangetroffen. Tussen het vondstmateriaal zitten wel kloostermoppen die uit een kuil met bouwafval komen. Op grond van hun afmeting dateren ze uit de middeleeuwen. Het is, gezien de vondstcontext, niet duidelijk of het hier om hergebruikt materiaal gaat.

Tussen het vondstmateriaal zit kogelpotaardewerk dat allemaal in verstoorde context is aangetroffen. Dit kan er op wijzen dat het om materiaal gaat dat van elders is aangevoerd, bijvoorbeeld met terpaarde die als bemesting gebruikt kan zijn. Het kan ook betekenen dat er in de nabijheid wel bewoningssporen zijn die tot de 13^e/14e eeuw teruggaan.

Omdat in-situ vondsten en sporen uit de middeleeuwen in de proefsleuven ontbreken gaan wij ervan uit dat de kans zeer klein is dat er middeleeuwse sporen op het onderzochte deel van het perceel aanwezig zijn.

Aangezien het erf op het oostelijke perceel geheel binnen het wegtracé valt en daardoor niet behouden zal blijven, kan overwogen worden om dit erf aan een archeologisch onderzoek te onderwerpen. Op het westelijke deel van het onderzochte terrein bevelen wij aan om geen verder onderzoek uit te voeren, gezien de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, de ligging van de waterleiding en de ligging van het toekomstige wegtracé.

Het selectiebesluit is te allen tijde voorbehouden aan de bevoegde overheid, de provincie Fryslân. Mocht men tijdens de uitvoering van het grondwerk onverhoopt alsnog op archeologische resten stuiten dan dient de bevoegde overheid hiervan meteen op de hoogte gebracht te worden.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch proefsleuvenonderzoek (IVO-P) zijn de plannen voor een nieuw wegtracé van de N381. Het beoogde tracé loopt door de onderzochte percelen aan Weinterp (nabij nummer 27) te Wijnjewoude. Omdat deze plannen met bodemverstorende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Provincie Fryslân heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO-P uit te voeren.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek heeft een booronderzoek plaatsgevonden (De Roller 2006). Door de provincie Fryslân is voor de locatie een aanvullend beknopt bureauonderzoek uitgevoerd (De Bruin 2010). Voor het proefsleuvenonderzoek is door PvE Express een Programma van Eisen (PvE) opgesteld (Huisman 2012). Het archeologisch proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden van 2 tot 4 oktober 2012 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller met ondersteuning van mevrouw T.N. Krol, de heer O. Satijn en de heer G. van de Brug. De kraan was van de firma Kok. Het onderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2, en de richtlijnen in het PvE.

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Fryslân
Gemeente	Opsterland
Plaats	Wijnjeterp
Toponiem	Weinterp
Kaartblad	11E
Coördinaten	208465/562485 NW 208525/562540 NO 208634/562426 ZO 208569/562369 ZW
Periode	middeleeuwen-nieuwe tijd
Grondsoort	zand
Geomorfologie	grondmorene bedekt door dekzand
Grondwatertrap	V

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de zuidzijde van Weinterp naast nummer 27 en bestaat uit weiland. Het terrein is circa 1 ha groot (zie afbeelding 1).

Afbeelding 1. Topografische kaart met in rood de ligging van het onderzoeksgebied (bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Bekende archeologische gegevens

Uit het uitgevoerde booronderzoek blijkt dat de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied vermoedelijk verstoord is (De Roller 2006). Het onderzoek van de Provincie maakt duidelijk dat zich op het terrein twee boerderijplaatsen bevonden. De bewoning zou tot 1200 teruggaan (De Bruin 2010). De verbindingsweg Weinterp gaat mogelijk terug tot de middeleeuwse doorgaande route van Bakkeveen naar Gorredijk. Langs deze route ontstond lintbebouwing waarbij het zwaartepunt van de bewoning zich in de loop der eeuwen verschoof. Op de historische kaart uit 1853-1856 staat de bebouwde kern ter hoogte van het plangebied aangegeven terwijl de huidige kern Wijnjewoude niet bestaat. Het romaanse kerkje van Duurswoud uit circa 1250 geeft aan dat de middeleeuwse bewoning en ontginning van de regio al eerder startte. Tot het midden van de vorige eeuw heeft er een boerderij in de zuidwesthoek van het perceel gestaan.

In het gebied rond Weinterp en Wijnjewoude heeft weinig archeologisch onderzoek plaatsgevonden. In de Wijnjeterper Skar, circa 1500 m ten noorden van de onderzoekslocatie, bevindt zich een tweetal AMK-terreinen. Het betreft dekzandkoppen met daarop resten uit het neolithicum, de vroege bronstijd en mesolithicum en de vroege middeleeuwen. Rondom deze vindplaatsen ligt een cluster van waarnemingen die op de genoemde perioden betrekking hebben (Huisman 2012).

1.4 Doel van het onderzoek

Het proefsleuvenonderzoek heeft als doel het aantonen en waarderen van de binnen het plangebied aanwezige archeologische resten. Aan de hand van dit onderzoek kan het bevoegd gezag een besluit nemen ten aanzien van de behoudenswaardigheid en de noodzaak van documentatie en onderzoek van de archeologische resten. Het onderzoek levert daarmee een bijdrage aan de kennis over de bewoningsgeschiedenis van dit deel van Fryslân.

1.5 Onderzoeksvragen

Het onderzoek dient de aanwezigheid en omvang van archeologische resten vast te stellen en hun belang voor de kennis van de bewoningsgeschiedenis van de regio te bepalen. De bijbehorende onderzoeksvragen zijn als volgt:

- Zijn binnen het plangebied één of meer archeologische vindplaatsen aanwezig?
- Wat is de aard, omvang en datering van de aangetroffen archeologische vindplaatsen?

- Zijn deze vindplaatsen behoudenswaardig conform de criteria uit de KNA (versie 3.2)?
- Wat zijn de gevolgen daarvan voor de noodzaak en vorm van vervolgonderzoek?
- Welke aanvullende vraagstellingen en onderzoeksrichtlijnen kunnen, op basis van de behaalde resultaten, worden geformuleerd voor toekomstig onderzoek in de directe omgeving?

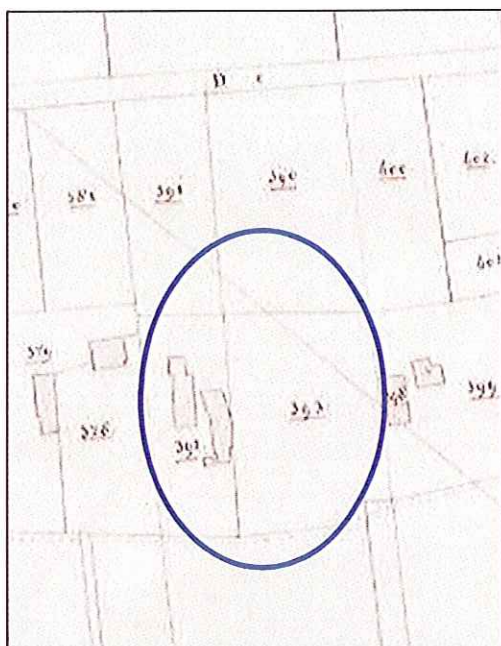
Daarnaast dient het onderzoek een bijdrage te leveren aan het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn binnen het onderzoeksgebied resten van de historisch bekende boerderijen of hun voorgangers aanwijsbaar?
- Zijn er resten van structuren of grondsporen aanwezig?
- Is er sprake van een fasering van deze resten? Is het mogelijk de boerderij- en/of schuurplattegronden typologisch in te delen? Zo ja, wat is hun aard, datering, diepteligging, ruimtelijke verspreiding en conserveringstoestand?
- Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de ruimtelijke verspreiding, typologische datering en conserveringstoestand? Aan welke activiteiten zijn zij te verbinden?
- Zijn er buiten de boerderijplaats nog aanverwante structuren (verkaveling, waterhuishouding, graven) te verwachten?
- In hoeverre is de boerderijplaats aangetast door het subrecente agrarische gebruik en de bijbehorende verkaveling?
- Hoe verhoudt de begrenzing van de boerderijplaats zich tot het toekomstige wegtracé?
- Welke maatregelen zijn nodig om het archeologisch erfgoed veilig te stellen, zoals planaanpassing of nader onderzoek?

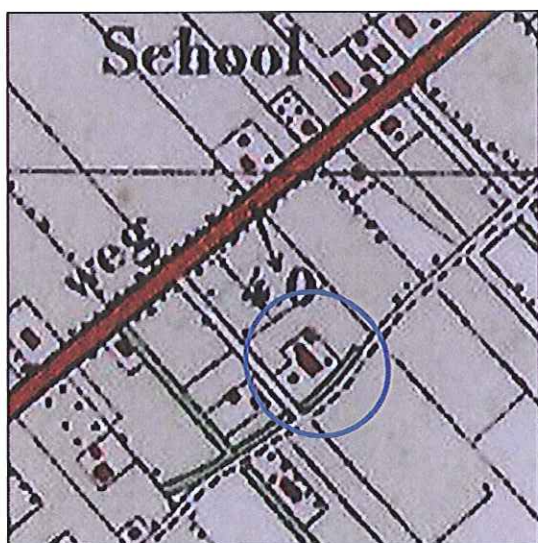
1.6 Werkwijze

De werkwijze is gebaseerd op het PvE. In het westelijke deel van het perceel ligt een hoofdwaterleiding circa 20 m uit de westelijke sloot. Grondwerk binnen 5 m van de waterleiding is niet toegestaan. Er is een sleuf in noord-zuid richting aangelegd in het zuidelijke deel van het perceel, rekening houdend met de aanwezige hoofdwaterleiding en mogelijke verstoringen door de sloop van de bebouwing rond 1960. Deze sleuf is circa 94 m lang en 5 m breed, werkput 1. Vervolgens is ter hoogte van het bebouwingslint een tweede sleuf haaks hierop aangelegd. Bij de locatiebepaling van deze tweede sleuf is ook rekening gehouden met de mate van verstoring van de bodem. De oost-westgerichte sleuf is circa 60 m lang en vanwege de aanwezige waterleiding opgedeeld in een oostelijk deel, werkput 2 en een westelijk deel, werkput 3. De sleuven hebben een breedte van circa 5 m.

Door middel van het laagsgewijs verdiepen is er een vlak aangelegd in de top van het dekzand, net onder de bouwvoor of B-horizont. De in het vlak aangetroffen sporen zijn gedocumenteerd. Omdat de meeste sporen van (sub)recente ouderdom zijn, is slechts een steekproef hiervan gecoupeerd en afgewerkt. Een beperkt aantal sporen is op grond van hun kleur als oud bestempeld. Deze zijn alle gecoupeerd en afgewerkt. Bij het aanleggen van de vlakken is met de metaaldetector gezocht naar metalen voorwerpen. Van iedere werkput is een profiel schoongestoken en gefotografeerd. Van de profielen zijn profielkolommen getekend en beschreven. Omdat de bovengrond tot op het dekzand vergraven was zijn de profielwanden niet door tekeningen gedocumenteerd.

Afbeelding 4. Kadastrale minuut 1830-1832 met het onderzoeksgebied binnen de cirkel (bron: www.watwaswaar.nl)

Afbeelding 5. Topografische kaart uit 1927 met het onderzoeksgebied binnen de cirkel (bron: www.watwaswaar.nl)

Uit de topografische kaarten blijkt dat de kern van Wijnjewoude tot het begin van de vorige eeuw ter hoogte van het onderzoeksgebied lag. De kerk staat iets ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. De school bevond zich in het noordwesten. De huidige kern van Wijnjewoude is van recente datum.

Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat de bebouwing zich altijd op enige afstand van de Weinterp (weg) heeft bevonden en dat de huidige bebouwing nog steeds op de plaats ligt van de bebouwing die mogelijk tot de middeleeuwen terug gaat.

2.2 Relevant eerder onderzoek

Uit het in 2006 uitgevoerde booronderzoek blijkt dat de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied niet meer intact is (De Roller 2006). Lokaal kan nog een restant van de oorspronkelijke podzolbodem aanwezig zijn. Verder heeft in de directe omgeving meer booronderzoek plaatsgevonden dat gerelateerd is aan het nieuwe tracé van de N381. In de omgeving heeft nog niet eerder gravend onderzoek plaatsgevonden. Het onderzoek in de nabije omgeving is beperkt tot inventariserende en karterende booronderzoeken, ten behoeve van de aanleg van de N381. Op 1500 m ten noorden van het onderzoeksgebied zijn op dekzandkoppen resten aangetroffen uit het neolithicum en de vroege bronstijd. In de directe omgeving van deze laatste vindplaatsen zijn ook bewoningssporen uit neolithicum, bronstijd en middeleeuwen bekend (Huisman 2006).

2.3 Sporen en structuren

De aangetroffen sporen bestaan vooral uit recente kuilen en grote vergravingen. Verder is er een mogelijke beerput aanwezig, een cirkelvormige greppel, drie grote sloten en funderingsresten van de bebouwing uit het begin van deze eeuw.

2.3.1 Werkput 1

In het zuidelijke deel van werkput 1 zijn grote vergravingen aanwezig. Hier bevindt zich onder de bouwvoor een vergraven laag die tot op de keileemondergrond doorloopt. Het gaat hier om de spoornummers 1, 3, 6 en 21. Hier is het dekzand niet meer aanwezig. Het gaat hier om zandwinkuilen. De kuilen zijn opgevuld met brokken keileem en zwart matig humeus zand (zie afbeelding 6). Spoor 6 wijkt hier van af. De opvulling bestond hier uit sterk veraard veen. In de vergraven grond is plaatselijk vondstmateriaal aanwezig dat bestaat uit aardewerk en fragmenten baksteen. In spoor 3 zit een in situ boomstronk. De sporen 1 en 3 zijn tijdens de aanleg van het vlak niet uitgegraven, zoals bij de sporen 6 en 21 is gebeurd. De diepte van deze sporen is met de grondboor bepaald. Deze sporen lopen nog 20 cm onder het vlak door tot op het keileem.

Afbeelding 6. Beeld van de zuidelijke helft van werkput 1 met de vergraven delen, zwart gevlekt, fotorichting noord

2.3.1.1 Kuilen

De kuilen komen vooral aan de westzijde van werkput 1 voor. In het noordelijke deel van de werkput zijn meer paalgaten en paalkuilen aanwezig. Ook bevindt zich hier een kuil met een afwijkende zwarte vulling met donkerbruine banden.

Langs de westrand van werkput 1 bevinden zich cirkelvormige tot rechthoekige kuilen van 1 tot 1,5 m in doorsnede. De kuilen liggen op wisselende afstanden van elkaar. De vulling bestaat uit matig humeus zwart zand met grijze brokken keileem (zie afbeelding 7). De kuilen lopen door tot op of net in het keileem. Deze kuilen zijn afgedekt door de bouwvoor. In de vulling bevindt zich vondstmateriaal dat bestaat uit kogelpotaardewerk, baksteenfragmenten en nieuwtijds aardewerk (zie paragraaf vondsten). Vermoedelijk gaat het om plantgaten van recente ouderdom.

Afbeelding 7. Beeld van de coupe door spoor 13

Een klein deel van de kuilen heeft een afwijkende vulling met een homogeen grijze kleur. Het gaat om de spoornummers 35 en 55. Op grond van de vage kleur van het spoor zijn deze sporen als oud opgevat. Ze zijn gecoupeerd.

Spoor 35 heeft een rechte insteek met een schuine bodem. Het spoor is ondiep, circa 5 cm en blijft binnen het pakket dekzand (zie afbeelding 8). In de vulling is geen vondstmateriaal aanwezig;

Afbeelding 8. Coupe door spoor 35

Spoor 55 bestaat uit een langwerpige spoor met een grijze vulling. Na het couperen blijkt het om twee sporen te gaan (zie afbeelding 9). Het westelijke spoor is een recent paalgat met een gevlekte vulling van grijs dekzand en humeuze zwarte grond uit de bouwvoor. Het oostelijke spoor bestaat ook uit een paalgat met een grijze vulling waarbij in één hoek grijze vlekken aanwezig zijn die er op wijzen dat ook dit een recent paalgat is. In de vulling is geen vondstmateriaal aangetroffen.

Afbeelding 9. Coupe door spoor 55 in noordwestelijke richting

Spoor 65 heeft een gelaagde vulling die bestaat uit banden zwart humeus zand afgewisseld met banden bruin dekzand (zie afbeelding 10). De kuil ligt tegen het profiel aan waarin te zien is dat ze door de vergraven bovengrond wordt afgedekt. Er is bij het afwerken geen vondstmateriaal aangetroffen. De gelaagde vulling van de kuil lijkt erop te wijzen dat dat het hier om een waterkuil gaat die geleidelijk is dichtgeslibd.

Afbeelding 10. Coupe door spoor 65

2.3.1.2 Greppel

In de zuidelijke helft van de werkput is een cirkelvormige greppel aangetroffen met een straal van circa 4 m. De greppel is ingegraven in de dekzandondergrond en heeft een wat bolle insteek (zie afbeelding 11). De greppel is ook in de lengte gecoupeerd om na te gaan of er staken in hebben gestaan. Uit deze coupe blijkt dat er geen staken in hebben gestaan. De bodem vertoont wel een onregelmatig verloop als gevolg van graafwerk, zogenaamde spitsteken (zie afbeelding 12). De gehele greppel is afgewerkt om vondstmateriaal te verzamelen voor een datering. Er is geen vondstmateriaal aangetroffen.

Afbeelding 11. Coupe door spoor 11, de kringgreppel

Afbeelding 12. Lengtecoupe door spoor 11. De bodem vertoont een onregelmatig verloop als gevolg van het spitten.

Hoewel dergelijke greppelsporen bekend zijn sinds de middeleeuwen en ook in de vroeg-moderne tijd voorkomen¹, is het meest aannemelijk dat de aangetroffen greppel van recente datum is, uit het midden van de vorige eeuw. De greppel is mogelijk te koppelen aan de opslag van kuilgras. In de begintijd van het inkuielen gebeurde dit in de vorm van ronde bulten die met plastic en grond werden afgedekt. De greppel is dan een restant van de sleuf rond de kuilgrasbult.

2.3.1.3 Beerput

Spoor 41 bestaat uit een ingraving met een diameter van circa 1,5 m. De ingraving heeft twee vullingen, een humeuze donkere buitenring en een centrale vulling van circa 80 cm diameter die uit geel zand bestaat. Het spoor is gecoupeerd waarbij bleek dat op circa 40 cm diepte een houten deksel van een ton aanwezig is. De planken zijn van eikenhout en hebben een dikte van circa 1,5 cm. Van de duigen is niets bewaard gebleven. Wel is de onderste metalen hoepel nog aanwezig. De ton is ingegraven tot op het keileem. Dit is te ondiep om als waterput dienst te doen. Het is mogelijk dat de ton als beerput heeft gediend. Na gebruik is hij leeggehaald en opgevuld met bouwpuin en geel zand. Uit de vulling van de ton komt een fragment van een dakpan. De ton stamt uit het begin van de vorige eeuw.

Afbeelding 13. Coupe door de ton van de beerput met houten deksel en restant van de metalen hoepel

¹ Mondelinge mededeling provinciaal archeoloog, prof. dr. G.J. de Lange.

2.3.1.4 Bebouwingsresten

De aangetroffen bouwresten bestaan uit een grondverbetering van zand en een funderingssleuf met een bakstenen fundering.

De funderingssleuf met zand als grondverbetering heeft spoornummer 43 gekregen. De funderingssleuf steekt circa 2 m in de werkput uit en is 0,5 m breed. Ze is in het dekzand ingegraven tot op het keileem. Aan de zuidzijde van de sleuf ligt een recente vergraving. De funderingssleuf vormt de grens van deze vergraving en is vermoedelijk door de vergraving heen gegraven tot op de vaste grond. De funderingssleuf is daarmee jonger dan de vergraving.

Ten noorden hiervan ligt een 12 m lange fundering van rode bakstenen, spoor 44 (zie afbeelding 14). De bakstenen zijn 22,5 x 10,5 x 5 cm groot. De stenen liggen in kalkmortel. De afmeting komt overeen met waalformaat stenen die van recente ouderdom zijn. Het gebruikte metselverband is een rij strekken en een rij koppen. Aan de noordkant is een deel van een dwarsmuur aanwezig die uit gele bakstenen bestaat van 19,5 x 8,5 x 4 cm. De stenen liggen in verband van een rij koppen met daar tegen aan een rij strekken. De muur is hier dus circa 28 cm dik. Deze stenen liggen in zand maar vertonen wel sporen van mortel. Het gaat hier dus om hergebruikte stenen. Het formaat van de stenen benadert dat van de Friese drieling.

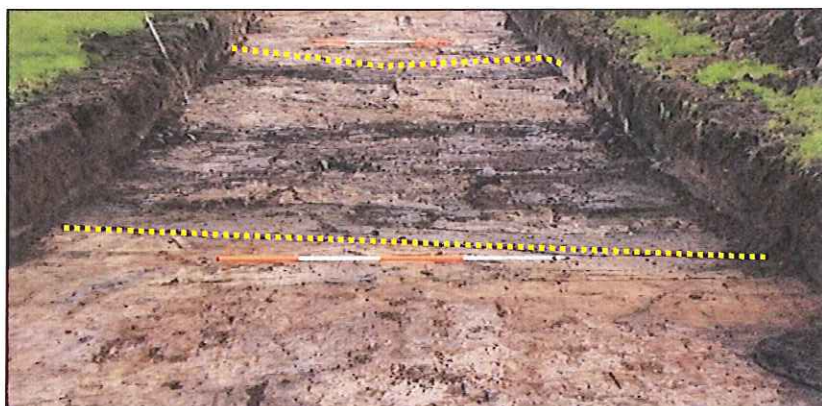

Afbeelding 14. Beeld van de fundering, spoor 44, in zuidelijke richting gezien

De ruimte binnen de fundering is aan de noord- en zuidkant opgevuld met circa 10 cm humeuze vergraven grond. In het middendeel is geen vergraving aanwezig maar dekzand.

2.3.1.5 Sloot

In het noordelijke deel van de werkput is een circa 8 m brede sloot aanwezig. De sloot lijkt in twee fasen gedempt te zijn (zie afbeelding 15). Er is namelijk sprake van drie humeuze zones die de oever van de sloot kunnen weergeven. Het kan ook zijn dat eerst keileemresten zijn gebruikt voor de demping, daarna humeuze grond en vervolgens een mix van keileem en humeuze grond. In het dempingsmateriaal zit recent bouwpuin en resten van rubber laarzen. Dit wijst er op dat de sloot in de vorige eeuw gedempt is.

Afbeelding 15. Beeld van de sloot in werkput 1, spoor 63, in zuidelijke richting gezien

2.3.2 Werkput 2

Deze werkput staat loodrecht op het midden van werkput 1 en loopt in westelijke richting. In deze werkput is een aantal vergravingen en kuilen aanwezig die van recente ouderdom zijn. Verder zijn er plantgaten en een sloot aanwezig.

2.3.2.1 Vergraving

Centraal in deze werkput ligt een grote vergraving, spoor 84, die op grond van de streperige vlekken in de keileemondergrond met een dragline is aangelegd en daardoor van recente ouderdom is. Door een hoosbui was het vlak helaas onleesbaar geworden voor het gefotografeerd kon worden. Iets ten westen van dit spoor ligt spoor 85 wat ook een recente vergraving is.

2.3.2.2 Plantgaten

In de werkput zijn zes plantgaten aanwezig (spoornummers 75, 78, 82, 83, 86 en 88). Vijf liggen in een rij met 4 tot 5 m afstand. De vulling van deze plantgaten komt overeen met de beschrijving bij werkput 1.

2.3.2.3 Kuilen

In het oostelijke deel van de werkput zijn veel kuilen aanwezig die op grond van hun zwarte humeuze vulling als recent zijn geïnterpreteerd (zie afbeelding 16).

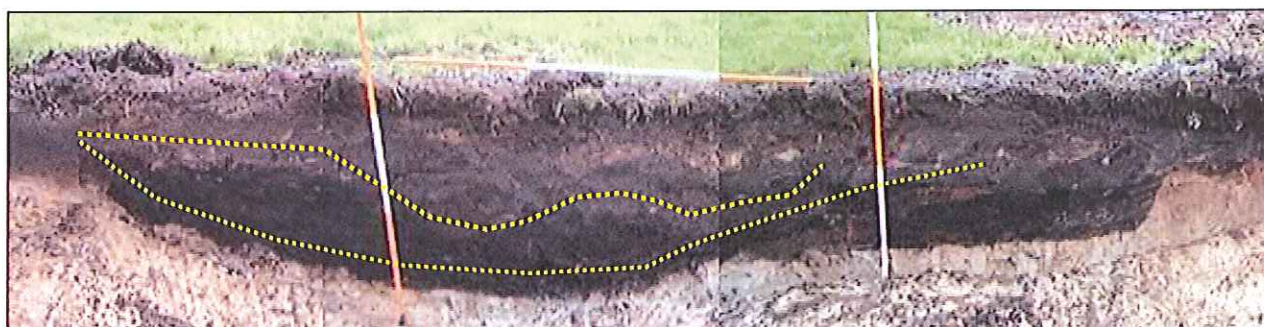

Afbeelding 16. Beeld van de recente vergravingen in het oostelijke deel van werkput 2

2.3.2.4 Sloot

Net ten westen van de concentratie aan recente kuilen ligt een gedempte sloot (spoor 67). De sloot is circa 5 m breed en gedempt met veen. Uit de coupe door de sloot (zie afbeelding 17 en bijlage 4) blijkt dat de insteek in het oosten vrij steil is en een humeuze zandige vulling heeft. Deze vulling wordt schuin doorsneden door een zandige donkerbruine vulling die bij de tweede fase van de sloot hoort. Deze vulling loopt door in de ronde slootbodem waar in het westelijke deel nog spitsporen te zien zijn. De vulling van deze tweede fase van de sloot bestaat uit veraard veen. De sloot is afgedekt door een toplaag van vergraven humeus zand met gele vlekken. De sloot komt niet voor op historische kaartmateriaal waaruit kan worden opgemaakt dat ze ouder is dan 19^e eeuw. De veenvulling is bemonsterd. Bij het couperen van de sloot is op de slootbodem een grote hoeveelheid nieuwetijds aardewerk gevonden, voornamelijk uit de 18^e eeuw (zie paragraaf 2.4 voor de datering van het aardewerk). Het aardewerk geeft aan dat de sloot in de nieuwe tijd gedempt is.

De aanwezigheid van een veenvulling en ook de veenresten in de hiervoor genoemde sporen geeft aan dat er tijdens het dempen van de sloot en het graven van de sporen nog sprake was van een veenlaag binnen het gebied. De sloot is gedempt met veen, wat aantoonde dat er op enige afstand van de sloot sprake is geweest van een veenbedekking die dik genoeg was om de sloot te dempen. Naast dat er oxidatie van het veen heeft plaatsgevonden tijdens de ontginning en het landbouwkundige gebruik, is veen in de nabije omgeving dus ook actief afgegraven en onder andere als slootdemping gebruikt.

Afbeelding 17. Compositiefoto van de coupe door de sloot, spoor 67, richting noord. De gele lijnen geven de veenvulling van de tweede fase van de sloot weer.

2.3.3 Werkput 3

Werkput 3 ligt tegenover werkput 2 en loopt in westelijke richting tot de zone waar vanwege de hoofdwaterleiding niet gegraven mocht worden. Deze sleuf is circa 20 m lang. In het westelijke deel zijn de funderingsresten van de rond 1960 gesloopte bebouwing aangetroffen. Verder ligt hier een sloot en een aantal kuilen.

2.3.3.1 Kuilen

Binnen werkput 3 is een aantal kuilen (spoornummers 94-100) aanwezig die op grond van hun vulling als recent zijn bestempeld.

Spoor nummer 101 is een kuil met bouwpuin, vooral brokken kalkmortel waartussen fragmenten baksteen zitten. Een tweetal vrij grote stukken baksteen is afkomstig van kloostermoppen met een kopmaat van 16 x 9 cm. Het gaat dus om kloostermoppen van circa 33 cm lengte (twee keer de breedte) wat op een vroege datering wijst.

2.3.3.2 Fundering

In het oosten is een noord-zuidgerichte fundering aanwezig die bestaat uit een zandbaan. De zandbaan is circa 10 cm dik. Hieronder bevindt zich veraard veen van 10 cm dikte waaronder keileem ligt. Binnen deze

zandbaan is een poer aanwezig van 70 x 70 cm van los gestapelde bakstenen van 16 x 8 x 3,5 cm. Dit formaat komt overeen met dat van het IJssel formaat of Liliput I stenen (bron: baksteencentrum Limburg) maar ook met de in Zuid-Holland vanaf 1550 (Haslinghuis 2005) gebruikte steenmaat. De locatie van de fundering komt overeen met de rond 1960 gesloopte boerderij.

2.3.3.3 Sloot

De bovengenoemde fundering ligt in een zone met veraard veen die nog 30 cm onder het vlak doorloopt. Het gaat hier om een sloot die met veenresten is gedempt. Afgezien van bouwpuin bevat de sloot geen vondstmateriaal.

2.3.4 Profielen

De profielopbouw in de drie werkputten komt in grote lijnen overeen. Op de allesporenkaart (zie bijlage 4) staan de verschillende profielopnamen weergegeven. De profielopbouw bestaat uit een bouwvoor die overgaat in een vergraven bodemlaag van zwartgrijs humeus zwak siltig zand met gele vlekken en brokken baksteenpuin. Hieronder volgt het dekzand, veelal met een B-horizont, dat naar beneden toe geleidelijk overgaat in de C-horizont of keileem. Afbeelding 18 geeft een beeld van profielkolom 2.1 met de bouwvoor en verstoorde laag die overgaat in een dunne uitspoelingsband, een bruine B-horizont en het dekzand. Geheel links is spoor 85 te zien, een plantgat, dat is afgedekt door de verstoorde bodemlaag.

Afbeelding 18. Beeld van profielopname 2.1

2.4 Vondsten

De vondsten bestaan vooral uit resten bouwkeramiek, scherven roodbakkerend geglazuurd aardewerk uit de nieuwe tijd en een beperkt aantal scherven van kogelpotaardewerk (zie bijlage 2 voor een overzicht van de vondsten). Een selectie van het vondstmateriaal is door mevrouw drs. K. Bosma van Materialis bestudeerd voor een korte beschrijving en datering. Het gaat hierbij om materiaal dat afkomstig is uit werkput 1, met name uit de sporen waar zowel kogelpotaardewerk als nieuwtijds aardewerk in zit. Daarnaast is het materiaal dat op de bodem van de sloot in werkput 2 is aangetroffen ter datering aan mevrouw Bosma overhandigd. In totaal heeft zijn circa 8 kg materiaal bestudeerd.

Haar bevindingen zijn als volgt.

Het grootste deel bestaat uit roodbakkerend aardewerk uit de nieuwe tijd, meer specifiek de 18^e-19^e eeuw. Enkele fragmenten van majolica, faience en porselein zijn ook aan deze periode toe te schrijven. De bouwkeramiek omvat brokken van bakstenen en enkele fragmenten van roodbakkerende Hollandse dakpannen, en dateert eveneens uit de 18^e-19^e eeuw. De keramische vondsten uit deze periode zijn zowel in werkput 1 als werkput 2 aangetroffen. Hierbij moet worden opgemerkt dat het in het geval van werkput 2 (spoor 67, de sloot) hoogstwaarschijnlijk gaat om 18e-eeuws materiaal, terwijl het materiaal uit werkput 1 eerder uit de 19e eeuw dateert.

Een klein deel van het materiaal dateert uit de volle middeleeuwen. Het betreft enkele wandscherven en één randfragment van lokaal geproduceerd kogelpotaardewerk. Het randfragment is afkomstig van een pot met een lange hals en een rond verdikt randprofiel met een dekselgeul. Dit fragment is te plaatsen in de 13e-14e eeuw. Het kogelpotaardewerk is uitsluitend aangetroffen in werkput 1.

Hieronder volgt een uitsplitsing van het vondstmateriaal naar soort (bouwkeramiek, roodbakkend of kogelpot) en spoor waarbij al het aangetroffen materiaal kort wordt besproken.

Bouwkeramiek

Binnen het bouwkeramiek is een tweedeling aan te brengen. Het meeste materiaal bestaat uit kleine fragmenten baksteen waarvan de grootste stukken mogelijk afkomstig zijn van kloostermoppen. In spoornummer 1 en 13 zitten fragmenten baksteen die afgerond zijn, alsof ze lange tijd aan het oppervlak hebben gelegen waardoor de scherpe breukranden verweerd zijn (zie afbeelding 19). Naast de kleine fragmenten zijn uit de funderingen (spoor 42 en 89) hele stenen verzameld, en ook uit een kuil (spoor 101) met afbraakpuin. In de kuil met puinresten zitten grote fragmenten van kloostermoppen met een afmeting, teruggerekend naar hele stenen, van circa 33 x 16 x 9 cm (zie afbeelding 20). Dit is een grote steenmaat, wat op een vroege datering wijst.

Afbeelding 19. Afgeronde fragmenten baksteen, spoor 1 en 13

Afbeelding 20. Kloostermopfragment uit spoor 101

Het materiaal dat in de funderingen aanwezig is bestaat uit hergebruikt materiaal en lijkt wat betreft de afmetingen (16 x 8 x 3,5 cm, spoor 89, 22,5 x 10,5 x 5 cm en 19,5 x 8,5 x 4 cm, spoor 42) uit de 18^e-19^e eeuw te stammen (zie afbeelding 21 en 22).

Afbeelding 21. Bakstenen uit spoor 42

Afbeelding 22. Baksteen uit spoor 89

In spoor 67, de sloot in werkput 2, zijn fragmenten van gegolfde Hollandse pannen of quackpannen aanwezig (Haslinghuis 2005) die uit de 18^e eeuw dateren.

Roodbakkend en witbakkend aardewerk

In veel sporen zijn fragmenten van roodbakkend geglazuurd aardewerk aanwezig. Het gaat hierbij om kleine scherven. In de sloot, spoor 67, op de oostelijke helft van het perceel is veel aardewerk van een aantal grote potten roodbakkend geglazuurd aardewerk gevonden (vondstnummer 13). Daarnaast is hier witbakkend aardewerk en scherven van een bord met slibversiering aangetroffen (zie afbeelding 23). Dit materiaal dateert uit de 18^e en 19^e eeuw. Het roodbakkende aardewerk uit werkput 1 dateert overwegend uit de 19^e eeuw. Het materiaal uit de sloot, spoor 67, uit de 18^e eeuw.

Afbeelding 23. Beeld van het aardewerk in spoor 67, vondstnummer 13

Kogelpotaardewerk

In spoor 32 (vondstnummer 9), spoor 13 (vondstnummer 13) en spoor 5 (vondstnummer 3) is kogelpotaardewerk aangetroffen. In alle gevallen gaat het om handgevormd aardewerk met een zandmagering, dat vrij hard en reducerend gebakken is.

Uit spoor 6 komen twee fragmenten kogelpotaardewerk (zie afbeelding 24) en een fragment van gedraaid roodbakkend aardewerk met groene glazuur. Spoor 6 is de opvulling van een zandwinkuil. De zandwinkuil is opgevuld met veraard veen. Het vondstmateriaal komt uit deze veenvulling.

Afbeelding 24. Kogelpotaardewerk uit spoor 6

Uit spoor 32, een plantgat, komt een vrij groot fragment van de wand van een kogelpot. De rand is hier nog aanwezig. Daarnaast bevat dit spoor aardewerk uit de nieuwe tijd (zie afbeelding 25). Het jongste materiaal geeft de datering van het spoor, dat hiermee uit de nieuwe tijd stamt. De mix van materiaal geeft aan dat het hier om vondsten gaat die niet meer 'in situ' liggen.

Afbeelding 25. Vondstmateriaal uit spoor 32, vondstnummer 9, de grote scherf is kogelpotaardewerk

In spoor 13, een plantgat, zijn vier scherven van kogelpotaardewerk gevonden. Naast dit middeleeuwse aardewerk is een fragment van een baksteen en een scherf witbakkend aardewerk (faïence) aangetroffen (zie afbeelding 26). Dit laatste materiaal dateert uit de 19^e eeuw. Het vondstmateriaal in het plantgat komt uit verschillende perioden. Dit geeft aan dat het om vergraven materiaal gaat.

Afbeelding 26. Vondstmateriaal uit spoor 13, vondstnummer 16, met links kogelpotaardewerk, rechts baksteen en rechts onder faïence

3 Synthese

Op grond van het historische kaartmateriaal wordt bebouwing verwacht op de zuidelijke helft van de percelen, langs de zuidkant van de weg Weinterp. Deze bebouwing zou terug kunnen gaan tot de middeleeuwen, vermoedelijk tot circa 1200. De bebouwing heeft zich door de eeuwen heen langs de Weinterp verplaatst. Zo lag de kern met de school in de 19e eeuw ter hoogte van het onderzoeksgebied terwijl de huidige kern (Wijnjewoude) nu ruim een kilometer verder naar het oosten ligt. Doordat er op het onderzochte perceel bodemverstoringen gaan plaatsvinden voor de aanleg van het nieuwe tracé van de N381 is er nu een mogelijkheid om de witte vlek in de historische ontwikkeling van het gebied in te vullen. Daarom is besloten een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

In 1830 bevonden zich twee gebouwen op dit perceel. In de 20e eeuw zijn deze vervangen door één gebouw. De langwerpige huiskavel is verbreed en min of meer vierkant geworden. Hierbij is een lengtesloot gedempt. Rond 1960 is de laatste bebouwing gesloopt en zijn de sloten van de huiskavel gedempt. Op dit moment loopt door de westelijke helft van het te onderzoeken perceel een hoofdwaterleiding (zie bijlage 5 en 6). Grondwerk in de nabijheid van de waterleiding is niet toegestaan waardoor het onderzoek zich op het centrale en oostelijke deel van het perceel concentreert.

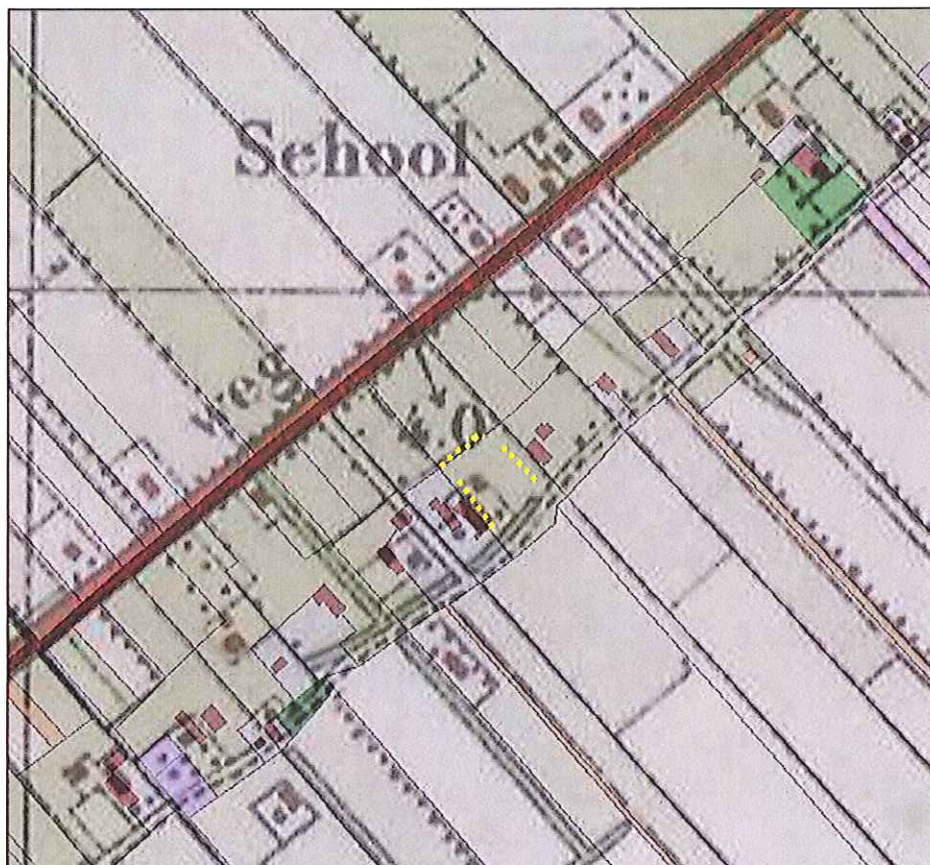
Over de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied zijn drie werkputten aangelegd die een kruis vormen. Eén werkput ligt noord-zuid, één sluit hier in het midden op aan en loopt in westelijke richting en één loopt in oostelijke richting. Binnen de noord-zuidgerichte werkput zijn in de zuidelijke helft veel grote vergravingen aanwezig. Het gaat hierbij om kleinschalige zandwinning. Het dekzand is tot op de keileemondergrond weggegraven. Verder is er een aantal plantgaten aangetroffen, die evenwijdig aan de perceelgrens van de huiskavel lopen (zie bijlage 5 en 6). Deze plantgaten hebben een ronde vorm met een diameter van circa 1 m. Daarnaast komen kuilen en vlekken voor die op grond van hun vulling met zwart humeus zand als recent zijn bestempeld. Een drietal sporen wijkt hier van af doordat ze een grijze vulling hebben of een gelaagde vulling. In dit laatste geval gaat het vermoedelijk om een waterkuil die geleidelijk is dichtgeslibd.

Verder is er een kringgreppel aanwezig die een straal heeft van circa 4 m. Dergelijke greppels zijn bekend uit de middeleeuwen en vroeg moderne tijd. Helaas is deze greppel door het ontbreken van vondstmateriaal niet nader te dateren; meest waarschijnlijk betreft het hier (sub)recent restant van een sleuf rond een kuilgrasbult. Er is ook een mogelijke beerput aanwezig die bestaat uit een ingegraven ton. Van de ton zijn alleen de bodem en onderste hoepel nog aanwezig. Er zijn geen duigen bewaard gebleven. In de ton bevond zich wat bouwpuin en verder schoon zand. De ton is tot op het keileem ingegraven.

In het centrale en westelijke deel van het onderzochte perceel zijn funderingsresten aanwezig van de rond 1960 gesloopte bebouwing. Behalve deze funderingsresten is ook een kuil met bouwpuin aanwezig. De kuil bevat vooral kalkmortel maar ook een paar grote fragmenten van kloostermoppen. De bebouwing ligt deels op een gedempte sloot, die loodrecht op de straat Weinterp staat. Deze sloot valt samen met de oostelijke perceelgrens van de bebouwing, zoals die op de kaart uit 1830 staat aangegeven. De sloot is gedempt met veraard veen.

In het oostelijke deel van het perceel is een tweede sloot aanwezig die ook loodrecht op de Weinterp staat. Deze sloot staat niet op de kaart uit 1830. De sloot ligt echter in het verlengde van een sloot die rond 1830 nog op het zuidelijke perceel aanwezig is. In deze oostelijke sloot zat veel vondstmateriaal dat uit de 18^e eeuw dateert. In het noordelijke deel van werkput 1 is een oost-westgerichte slootdemping aanwezig die overeen komt met de noordelijke grens van het huisperceel zoals dat op de kaarten uit 1830 en 1927 is aangegeven (zie afbeelding 27 en bijlage 5). De noord-zuidgerichte sloten vallen samen met de perceelgrens van de huiskavel op de kadastrale kaart van 1830-1832. De oostelijke sloot ligt in het verlengde van een sloot die in 1830-1832 op het zuidelijke perceel is aangegeven. Dit zou betekenen dat er langs de oostgrens van de huidige kavel een smalle strook heeft gelopen die mogelijk als toegangsweg heeft gediend voor de bebouwing op die op de kaart 1830-1832 voor het oostelijke perceel is aangegeven. Deze noord-zuidgerichte sloten zijn gedempt met veenresten. Dit wijst er op dat ten tijde van de demping veen actief werd afgegraven, en dat er in de omgeving nog genoeg veen over was om de sloot te dempen. Op dit moment komt er vrijwel geen veen meer voor in het onderzoeksgebied en de omgeving.

De projectie van de opgravings sleuven over de kaart van 1926 past minder goed (zie bijlage 6). De funderingsresten die door de gedempte westelijke sloot lopen behoren tot de bebouwing die op de kaart uit 1926 staat aangegeven. De in werkput 1 aanwezige funderingsresten vallen niet samen met op de kaart aangegeven bebouwing. Mogelijk komt dit door een vertekening of door een fout in de georeferentie van de topografische kaart.

Afbeelding 27. Kadastrale kaart 1830 geprojecteerd over de kaart uit 1870-1935. De aangetroffen sloten zijn met gele stippellijnen aangegeven (bron: hisgis.nl).

Het vondstmateriaal bestaat voor een deel uit fragmenten baksteen. Een aantal stukken is vrij groot wat het aannemelijk maakt dat ze van kloostermoppen afkomstig zijn. Verder bestaat het vondstmateriaal vooral uit roodbakkerend geglazuurd aardewerk uit de nieuwe tijd, en uit industrieel witbakkerend aardewerk. Dit vondstmateriaal dateert uit de 18e en 19e eeuw. In een enkel spoor is naast het materiaal uit de nieuwe tijd ook handgevoemd aardewerk uit de middeleeuwen, kogelpotaardewerk, gevonden. Eén scherf was nader te dateren en stamt uit de 13e eeuw.

Het doel van het onderzoek was na te gaan of zich op deze locatie bebouwingssporen uit de middeleeuwen zouden bevinden. Er zijn geen directe aanwijzingen voor bebouwingssporen aangetroffen. Alle sporen dateren uit de 18e, 19e en 20e eeuw. Tussen het vondstmateriaal zitten wel kloostermoppen die op grond van hun afmeting uit de middeleeuwen zouden kunnen stammen. De herkomst van deze bakstenen is onbekend. Is er elders een gebouw gesloopt en zijn ze verwerkt in de boerderijen die hier rond 1830 nog stonden? Of behoren ze van origine tot deze boerderijen? In dit laatste geval gaat het om gedegen uitgevoerde bouwwerken die teruggaan tot de middeleeuwen.

Tussen het vondstmateriaal zit kogelpotaardewerk, dat allemaal in verstoorde context is aangetroffen. Deze verstoorde context kan er op wijzen dat het om materiaal gaat dat van elders is aangevoerd, bijvoorbeeld met terpaarde dat als bemesting gebruikt is. Het kan ook betekenen dat er in de nabijheid wel bewoningssporen zijn die tot de 13^e/14^e eeuw teruggaan.

Omdat in-situ vondsten en sporen uit de middeleeuwen in de proefsleuven ontbreken, gaan wij ervan uit dat de kans zeer klein is dat er middeleeuwse sporen op het onderzochte deel van het perceel aanwezig zijn.

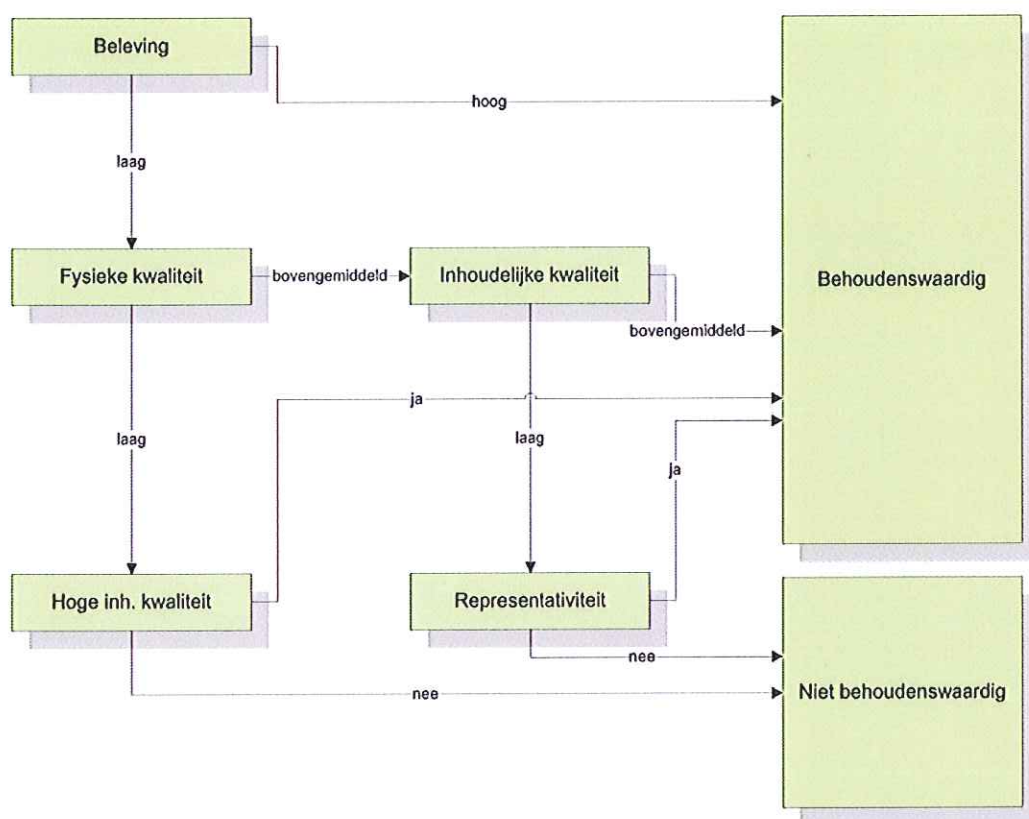
4 Waardering

Hieronder vindt u de waardestelling van de resultaten volgens de kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsstroomschema (zie afbeelding 28). In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (waarde 1-3). Een laag getal staat voor een lage waarde en een hoog getal voor een hoge waarde. Het stroomdiagram geeft op basis van de scores aan of de vindplaats behoudenswaardig is of niet. De behoudenswaardigheid is het hoofd criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een volledige beschrijving van de normen en regels voor de waardering staat op de website van SIKB (www.sikb.nl).

Tabel 4.1 Waarderingstabel voor de onderzoekslocatie

<i>Beleving</i>	score	opmerkingen
schoonheid	-	niet van toepassing
herinneringswaarde	-	niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
gaafheid	2	een deel van het terrein is plaatselijk aangetast door ingrepen uit de laatste 200 jaar
conservering	2	anorganisch vondstmateriaal is goed bewaard gebleven, op grotere diepte zijn organische resten ook bewaard gebleven
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
zeldzaamheid	1	de aangetroffen sporen en vondsten dateren hoofdzakelijk uit de 19 ^e en 20 ^e eeuw
informatiewaarde	1	de informatie over de periode voor 1800 is nihil doordat sporen uit deze periode in de proefsleuven ontbreken
ensemblewaarde	1	gezien de aanwezigheid van recente/sub-recente sporen en vondstmateriaal is de score laag
representativiteit	1	gezien de aanwezigheid van recente/sub-recente sporen en vondstmateriaal is de score laag

Bij het doorlopen van onderstaand stroomschema komt de waardering van de vindplaats uit op niet behoudenswaardig.

Afbeelding 28. Waarderingschema archeologische vindplaatsen

5 Conclusie, beantwoording van de onderzoeksvragen en aanbeveling

5.1 Conclusie

Uit het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat de aangetroffen bewoningssporen tot de historisch bekende bebouwing uit de 19^e en 20^e eeuw behoren. De grondsporen behoren op een enkele uitzondering na ook tot deze periode en bestaan uit zandwinkuilen, plantgaten, een niet nader te dateren greppel, en een mogelijke beerput. Een enkel los spoor, zoals de waterkuil, kan ouder zijn. Binnen het onderzoeksgebied waren meerdere sloten aanwezig die in de 18^e en 20^e eeuw zijn gedempt. Voor het dempen van de 18^e-eeuwse sloten is gebruik gemaakt van veen. Dit kan erop duiden dat er toen nog voldoende veen in de omgeving aanwezig was om sloten mee te dempen. Momenteel is er in de omgeving van het onderzoeksgebied vrijwel geen veen meer aanwezig. Het vondstmateriaal biedt indicaties voor oudere bewoning. Het gaat hierbij om resten van kloostermoppen in een kuil met bouwafval en scherven van kogelpotaardewerk uit vergraven context. Dit materiaal kan van de locatie zelf komen, wat zou impliceren dat de bewoningsgeschiedenis verder terug gaat dan uit de sporen in de proefsleuven kan worden afgeleid. Het kan echter ook zijn dat het bouw materiaal van elders is aangevoerd en is hergebruikt in de 19^e-eeuwse bebouwing. Het kogelpotmateriaal kan met terpaarde van elders zijn aangevoerd. Door het ontbreken van sporen en in situ vondsten uit de middeleeuwen, concluderen we dat de kans op het aantreffen van middeleeuwse bewoningsresten buiten de historische erven zeer klein is. Het erf zelf kon niet onderzocht worden door de aanwezigheid van een hoofdwaterleiding die tussen de beide historische boerderijen door loopt. Deze beide erven worden niet bedreigd door de aanleg van de weg. Wel zal het erf op het oostelijke perceel door de aanleg van de weg geheel verloren gaan. Omdat niet uitgesloten kan worden dat er binnen de andere historische erven langs de Weinterp nog wel sporen van oudere, middeleeuwse, bewoning aanwezig zijn kan overwogen worden het erf op het oostelijke perceel alsnog aan een nader onderzoek te onderwerpen.

5.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Zijn binnen het plangebied één of meer andere archeologische vindplaatsen aanwezig?
Binnen de proefsleuven zijn geen archeologische vindplaatsen aanwezig die uit de doelperiode stammen. Wel is een vindplaats met 19e-20e-eeuwse bewoning aanwezig.
- Wat is de aard, omvang en datering van de aangetroffen archeologische vindplaatsen?
De archeologische resten beslaan het gehele onderzochte gebied. De bewoningssporen concentreren zich op de westelijke helft van het perceel. De aangetroffen sporen dateren uit de 19^e-20^e eeuw.
- Zijn deze vindplaatsen behoudenswaardig conform de criteria uit de KNA (versie 3.2)?
De aangetroffen vindplaats is niet behoudenswaardig conform de criteria uit de KNA.
- Wat zijn de gevolgen daarvan voor de noodzaak en vorm van vervolgonderzoek?
Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.
- Welke aanvullende vraagstellingen en onderzoeksrichtlijnen kunnen, op basis van de behaalde resultaten, worden geformuleerd voor toekomstig onderzoek in de directe omgeving?
Voor toekomstige ingrepen in de omgeving dient uitgegaan te worden van de aanwezigheid van bewoningssporen die teruggaan tot de middeleeuwen. Zware bebouwing die is opgetrokken uit kloostermoppen kan niet uitgesloten worden. Op toekomstige locaties waar grondverzet zal plaatsvinden en die binnen het historische bebouwingslint vallen dient nader onderzoek plaats te vinden.

Daarnaast dient het onderzoek een bijdrage te leveren aan het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn binnen het onderzoeksgebied resten van de historisch bekende boerderijen of hun voorgangers aanwijsbaar?
Binnen het onderzoeksgebied zijn de resten van de historische bebouwing, uit de 20^e eeuw aanwijsbaar. De locatie met de bebouwing uit de 19^e eeuw is door de aanwezigheid van een hoofdwaterleiding niet toegankelijk voor onderzoek
- Zijn er resten van structuren of rondsporen aanwezig?
Er zijn funderingsresten uit de 20^e eeuw aanwezig. Verder zijn er plantgaten, zandwingaten, een mogelijke beerput en gedempte sloten aangetroffen

- Is er sprake van een fasering van deze resten? Is het mogelijk de boerderij- en/of schuurplattegronden typologisch in te delen? Zo ja, wat is hun aard, datering, diepteligging, ruimtelijke verspreiding en conserveringstoestand?
Binnen de bewoningssporen is geen fasering aan te brengen. In de vulling van de oostelijke sloot is een tweedeling zichtbaar.
- Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de ruimtelijke verspreiding, typologische datering en conserveringstoestand? Aan welke activiteiten zijn zij te verbinden?
Aan vondstmateriaal is gedraaid en handgevormd aardewerk, bouwmetaal, hout en glas aanwezig.
- Zijn er buiten de boerderijplaats nog aanverwante structuren (verkaveling, waterhuishouding, graven) te verwachten?
Buiten de bebouwingsresten zijn verkavelingssporen in de vorm van sloten aanwezig.
- In hoeverre is de boerderijplaats aangetast door het subrecent agrarisch gebruik en bijbehorende verkaveling?
De boerderijplaats is aangetast door een hoofdwaterleiding. Omdat in de nabijheid van deze waterleiding niet gegraven mocht worden kon niet nagegaan worden hoe ernstig deze aantasting is. De rest van het gebied is aangetast door de zandwinkuilen en andere ingravingen die de afgelopen 200 jaar hebben plaatsgevonden.
- Hoe verhoudt de begrenzing van de boerderij plaats zich tot het toekomstige wegtracé?
Afgezien van de bebouwing van de laatste eeuw zijn is er geen middeleeuwse boerderijplaats gevonden. De vraag kan daarom niet beantwoord worden.
- Welke maatregelen zijn nodig om het archeologisch erfgoed veilig te stellen (planaanpassing, nader onderzoek)?
Bij het proefsleuvenonderzoek zijn geen middeleeuwse sporen aangetroffen dus zijn geen aanvullende maatregelen nodig om het archeologische erfgoed veilig te stellen.

5.3 Aanbeveling

Aangezien het erf op het oostelijke perceel geheel binnen het wegtracé valt en daardoor niet behouden zal blijven kan overwogen worden om dit erf aan een archeologisch onderzoek te onderwerpen. Gezien de resultaten van het proefsleuvenonderzoek op het westelijke perceel, de ligging van de waterleiding en de ligging van het wegtracé, bevelen wij aan om hier geen verder onderzoek uit te voeren.

Het selectiebesluit is te allen tijden voorbehouden aan de bevoegde overheid, de provincie Fryslân. Mocht men tijdens de uitvoering van het grondwerk onverhoopt alsnog op archeologische resten stuiten dan dient de bevoegde overheid hiervan meteen op de hoogte gebracht te worden.

Literatuur

- Blaeu J. 1659. *Toonneel des Aerdrycks, ofte Nieuwe Atlas*. Leiden
- Bruin, S. de. 2010. *Memo Proefsleuven op boerderijplaats in de N381*. Provincie Fryslân. Leeuwarden
- Haslinghuis, E.J. en H. Janse. 2005. *Bouwkundige termen: verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*. Leiden
- Huisman, M.A. 2006. *Archeologische Quickscan Wijnjeterper Skar*, briefrapport ARCADIS. Assen.
- Huisman, M.A. 2012. *Programma van Eisen Wijnjewoude – boerderijplaats Weinterp (Fr.)*. Groningen
- Roller, G.J. de, 2006. Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen langs het nieuwe tracé van de N381 in de gemeenten Opsterland, Heerenveen en Ooststellingwerf (Fr.). Groningen (ARC-Rapporten 2006-74).

Overige geraadpleegde bronnen

- www.hisgis.nl
- www2.tresoar.nl
- www.watwaswaar.nl
- www.sikb.nl
- www.baksteencentrumlimburg.nl/

Bijlage 1 Sporenlijst

werkput	vlak	spoornummer	vulling	vlak/profiel	lithologie	organisch	Insluitsels	kleur	plek	aardspoor	aardlaag	datering	opmerking
1	1	1			Lz3			grijs	zwart		vergraven	recent	
1	1	2			Zs1			licht bruingeel			dekzand		
1	1	3			Zs1			zwart	grijs		vergraven	recent	
1	1	4			-			bruin		boomstronk			
1	1	5			Zs1			grijs	zwart		dekzand		
1	1	6			Lz3			grijs	zwart		vergraven	recent	
1	1	7			Zs1			zwart	grijs	boomkuil		recent	
1	1	8			Zs1			zwart	grijs	boomkuil		recent	
1	1	9			Zs1			zwart	grijs	boomkuil		recent	
1	1	10			Zs1			licht bruingeel			dekzand		
1	1	11			Zs1			zwartgrijs		greppel			
1	1	12			Zs1			zwartgrijs	grijs	boomkuil			
1	1	13			Zs1			zwartgrijs	grijs	boomkuil			
1	1	14			Zs1			licht bruingeel			dekzand		
1	1	15			Zs1			zwartgrijs		vlek			
1	1	16			Zs1			zwartgrijs		boomkuil			
1	1	17			Zs1			zwartgrijs		spitspoor			
1	1	18			Zs1			zwartgrijs		spitspoor			
1	1	19			Zs1			zwartgrijs		spitspoor			
1	1	20			Zs1			zwartgrijs		spitspoor			
1	1	21			Lz3			grijs	zwart		vergraven	recent	
1	1	22			Zs1			zwartgrijs			vergraven		
1	1	23			Zs1			zwart	grijs	kuil			
1	1	24			Zs1			bruingeel			dekzand		
1	1	25			Zs1			bruingeel			dekzand		

1	1	26		Zs1		zwartgrijs						recent	
1	1	27		Zs1		bruینگrijs			spitspoor				
1	1	28		Zs1		bruینگrijs			spitspoor				
1	1	29		Zs1		bruینگrijs			spitspoor				
1	1	30		Zs1		bruینگrijs			spitspoor				
1	1	31		Zs1		zwartgrijs			boomkuil				
1	1	32		Zs1		zwartgrijs			boomkuil				
1	1	33		Zs1		zwart			paalkuil			recent	
1	1	34		Zs1		zwart			paalkuil			recent	
1	1	35		Zs1		grijs			paalgat				
1	1	36		Zs1		zwart			paalgat			recent	
1	1	37		Zs1		zwart		grijs	kuil			recent	
1	1	38		Zs1		zwart		grijs	kuil			recent	
1	1	39		Zs1		zwart		grijs	kuil			recent	
1	1	40		Zs1		zwart		grijs	kuil			recent	
1	1	41	1	Zs1		geel			beerput			recent	
1	1	41	2	Zs1		zwart			beerput			recent	wand
1	1	41	3	-		bruin			beerput			recent	hout, ton
1	1	41	4	-		grijs			beerput			recent	hoepel
1	1	41	5	Lz3		blauwgrijs		grijs			keileem		
1	1	41	6	Zs1		licht bruin		geel	insteek beerput			recent	
1	1	42		Zs1		zwartgrijs		grijs			vergraven	recent	
1	1	43		Zs1		geel			funderingssleuf			recent	
1	1	44	1	Zs1		zwart						recent	
1	1	44	2	Lz3		grijs							
1	1	44	3	-		roodgeel			baksteen				muur 20x10x4 kalkmortel
1	1	44	4	Zs1	3	zwart			funderingssleuf			recent	opvulling
1	1	44	5	Zs1		geel			funderingssleuf			recent	
1	1	44	6	Zs1		geel			funderingssleuf			recent	

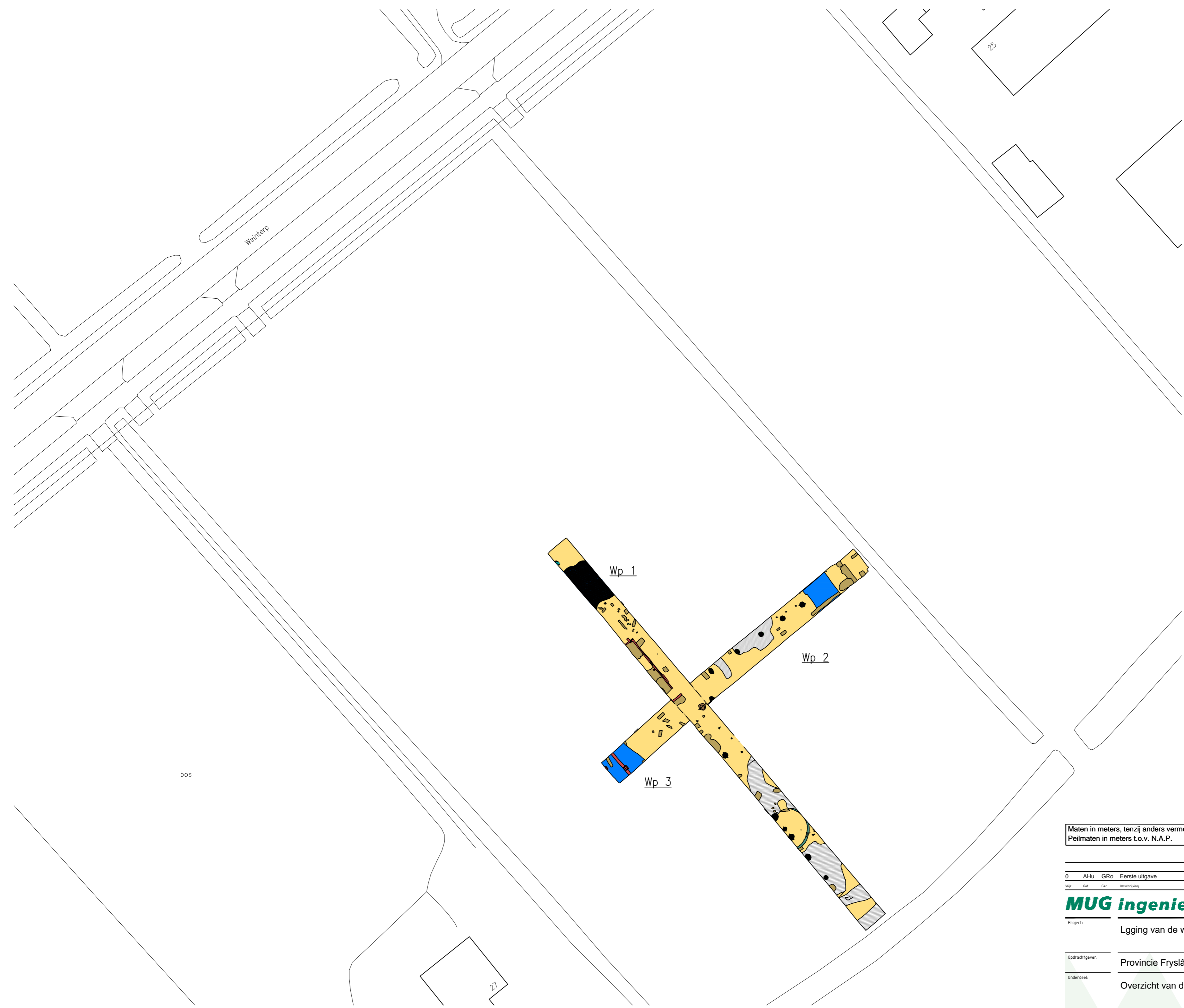
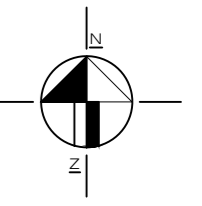
1	1	65	1	Zs1		zwart				kuil	humus		haard/waterkuil?
1	1	65	2	Zs1		lichtbruin				kuil	inspoeling		
1	1	65	3	Zs1		zwart				kuil	humus		
1	1	65	4	Zs1		lichtbruin					inspoeling		
1	1	66		-		lichtgrijs				buis		recent	aarding
2	1	67		Vk		zwartbruin	geel			sloot			leem en zand brokken
2	1	67	1	Zs1	2	donker grijsbruin				sloot			
2	1	67	2	Vk3		zwartbruin	geel			sloot			vergraven
2	1	67	3	Zs1	2	grijsbruin				sloot			
2	1	67	4	Zs1	3	donker grijsbruin				sloot			zwarte zandbandjes
2	1	67	5	Vz3		zwartbruin				sloot			
2	1	68		Lz3		grijsgeel	bruin				keileem		
2	1	69		Zs1	2	donker grijsbruin	geel			kuil		recent	
2	1	70		Zs1	2	donker bruingeel	geel						veenbrokken
2	1	71		Zs1		geel	zwart			kuil		recent	
2	1	72		Zs2	3	zwart				kuil		recent	venig zand
2	1	73		Zs1		geel	zwart			kuil		recent	veenbrokken
2	1	74		Vz3		zwartbruin							
2	1	75		Zs1	1	bruinzwart				boomkuil		recent	venig zand
2	1	76		Zs1	3	bruinzwart				paalgat		recent	venig zand
2	1	77		Zs1	3	bruinzwart				paalgat		recent	venig zand
2	1	78		Zs1	3	bruinzwart				paalgat		recent	venig zand
2	1	79		Zs1	3	bruinzwart				boomkuil		recent	venig zand
2	1	80		Zs1	2	bruingrijs	geel			kuil		recent	
2	1	81		Zs1	2	bruingrijs	geel			kuil		recent	
2	1	82		Zs1	3	bruinzwart				boomkuil		recent	
2	1	83		Zs1	3	bruinzwart				boomkuil		recent	
2	1	84		Zs1		geel							
2	1	85		Zs1	3	zwartgrijs	geel			kuil		recent	
2	1	86		Zs1	3	zwartgrijs	geel			boomkuil		recent	

2	1	87			Zs1	3	puin recent	zwartgrijs	geel	kuil		recent	
2	1	88			Zs1	2	puin recent	zwartgrijs	geel	boomkuil		recent	
3	1	89			-			rood		muur		recent	baksteen 18x4x8
3	1	90			-			rood		muur		recent	baksteen gebroken
3	1	91			Zs1		recent puin	licht geel		kuil		recent	
3	1	92			Zs1		recent puin	lichtgrijs				recent	
3	1	93			Zs1	3	recent puin	zwartgrijs		uitbraaksleuf		recent	
3	1	94			Zs1			licht geel		kuil		recent	
3	1	95			Zs1	1		grijsbruin	geel	kuil		recent	
3	1	96			Zs1	2		donkergrijsbruin		kuil		recent	
3	1	97			Zs1	3	recent puin	zwartgrijs	geel	kuil		recent	
3	1	98			Zs1	2	recent puin	donkergrijsbruin	geel	kuil		recent	
3	1	99			Zs1	2		donker grijsbruin		kuil		recent	
3	1	100			Zs1	1		grijsbruin		kuil		recent	
3	1	101			-		bouwpuin met kalk	grijs		kuil		recent	
2		901			Zs1	2		donker grijsbruin			bouwvoor		
2		902			Zs1			lichtgrijs			E-horizont		
2		903			Zs1			bruin			B-horizont		
2		904			Zs1	2		donker grijsbruin	geel		bouwvoor		
2		905			Lz3		grind	blauwgrijs			keileem		
2		906			Zs1			zwartgrijs	geel		vergraven		
2		907			Zs1			bruin			B-horizont		
2		908			Zs1			zwart			A/E-horizont		
2		909			Zs1			grijs			E-horizont		

Bijlage 2 Vondstenlijst

vondst nummer	wp	vlak	spoor	vulling	inhoud	verzamelwijze	opmerking
1.1	1	1	1		1 fragment baksteen, afgerond	aanleg vlak	kloostermop? middeleeuwen
1.2	1	1	1		fragment geeltje	aanleg vlak	4 cm dik, middeleeuwen-nieuwe tijd
1.3	1	1	1		5 scherven, wit mat glas	aanleg vlak	nieuwe tijd
1.4	1	1	1		stuk metaal	aanleg vlak	indet
2	1	1	3		Europees porselein	aanleg vlak	19 ^e eeuw, florale bovenglazuurbeschildering
3.1	1	1	6		2 scherven kogelpot	aanleg vlak	vergraven veen, volle middeleeuwen
3.2	1	1	6		fragment baksteen, handgevormd	aanleg vlak	nieuwe tijd
4	1	1	6		groen geglaazuurd roodbakend aardewerk	aanleg vlak	nieuwe tijd
5	1	1	26		roodbakend geglaazuurd aardewerk met sibversiering	aanleg vlak	nieuwe tijd
6	1	1	25		resten cementen dakpan	aanleg vlak	recent
7	1	1	42	3	baksteen, rood, kalkmortel	aanleg vlak	nieuwe tijd 22,2x10,5x5
8	1	1	42	7	baksteen, wit tot geel	aanleg vlak	nieuwe tijd 19,5x8,5x4
9.1	1	1	32		1 scherf kogelpot aardewerk	afwerking	13 ^e -14 ^e eeuw, verdikte lange rand met dekselgeul
9.2	1	1	32		7 scherven roodbakend aardewerk, met sibversiering	afwerking	19 ^e eeuw
9.3	1	1	32		3 fragmenten baksteen	afwerking	nieuwe tijd
9.4	1	1	32		1 scherf majolica aardewerk	afwerking	18 ^e , 19 ^e eeuw
9.5	1	1	32		1 scherf europees porselein	afwerking	19 ^e eeuw
10	1	1	65		monster	coupe	2 zakken
11	2	1	67		monster	boor	botanie
12	2	1	67		groen geglaazuurd roodbakend aardewerk	coupe	18 ^e , 19 ^e eeuw
13.1	2	1	67	2	39 x roodbakend geglaazuurd aardewerk	coupe	18 ^e eeuw, 6 potten
13.2	2	1	67	2	3 x roodbakken geglaazuurd met sibversiering	coupe	18 ^e eeuw 1 pot met sibversiering en 1 schotel met doorloopwerk
13.3	2	1	67	2	3 x witbakend, witgeglaazuurd aardewerk	coupe	nieuwe tijd
13.4	2	1	67	2	4 x faience	coupe	18 ^e eeuw, schotel met florale decoratie in

Bijlage 3 Ligging van de werkputten

LEGENDA

- bestaande bebouwing
- huisnummer

Maten in meters, tenzij anders vermeld.
Peilmaten in meters t.o.v. N.A.P.

Wjz.	Get.	Dec.	Omschrijving	Datum
0	AHu	GRo	Eerste uitgave	25-10-2012

MUG ingenieursbureau

Project: Lgging van de werkputten 1 2 en 3

Opdrachtgever: Provincie Fryslân

Onderdeel: Overzicht van de werkput en coupes, allesporenkaart

Projectnummer: 94209812 Schaal: 1:50/1:20 Formaat: A1 Bijlagenummer: 3

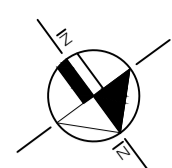
Infra
Milieu
Geo-ICT
Archeologie
Geo-informatie

Zernikelaan 8
Postbus 136
9350 AC LEEK
Tel. (0594) 55 24 20
Fax. (0594) 55 24 99

E-mail
info@mug.nl
internet
www.mug.nl

DEFINITIEF

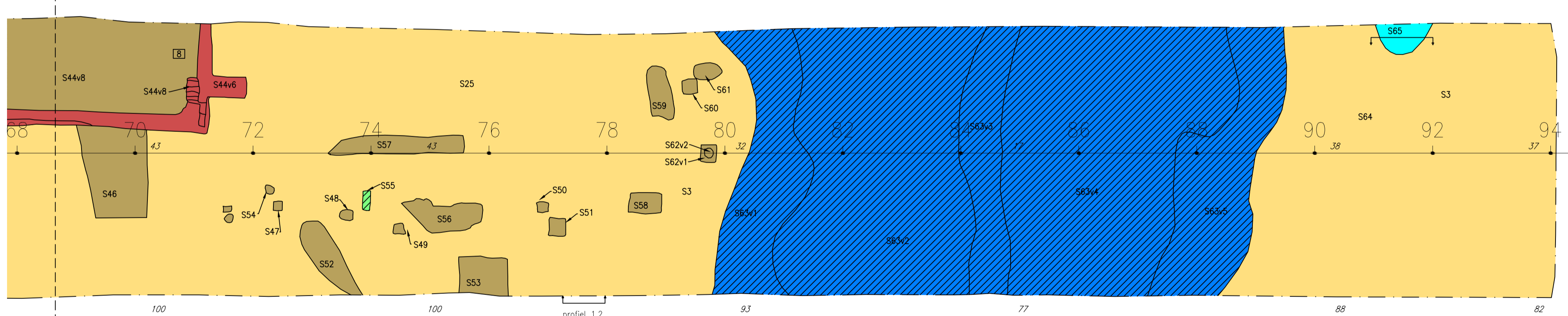
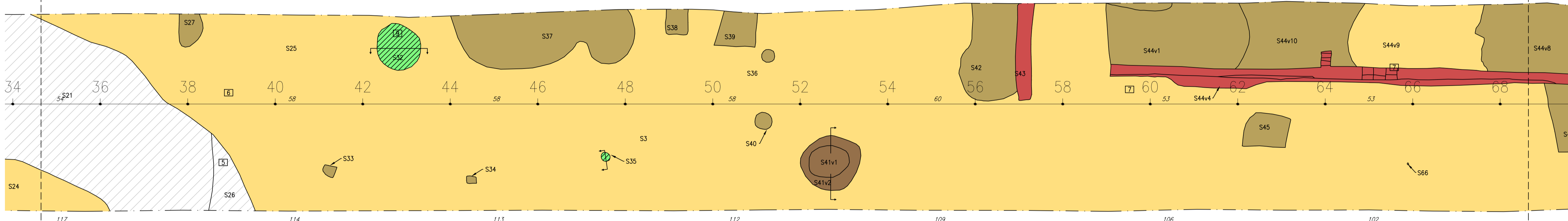
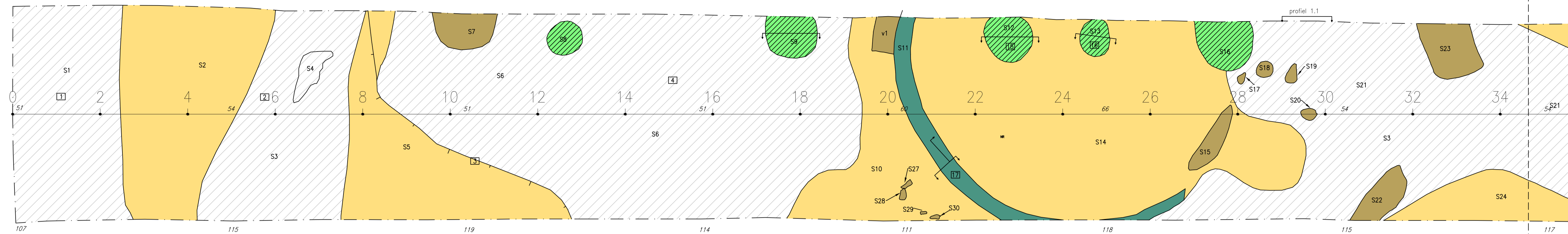
Bijlage 4 Allesporenkaart

Werkput 1 vlok 1

1:50

0 2,5 meter

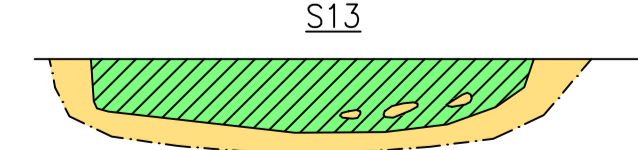
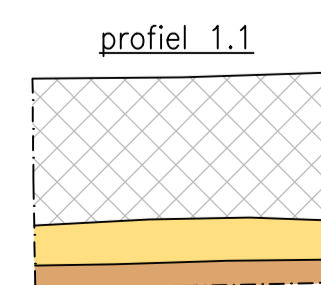
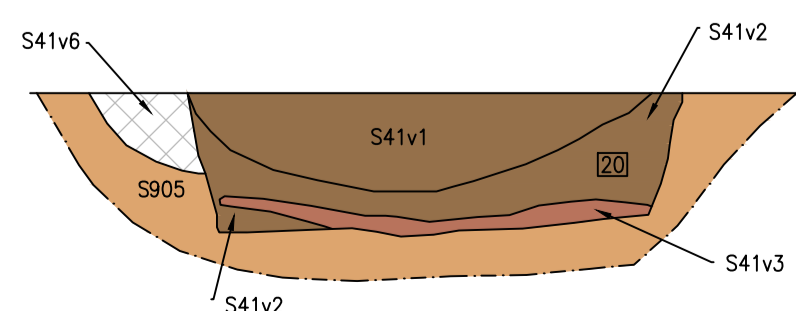
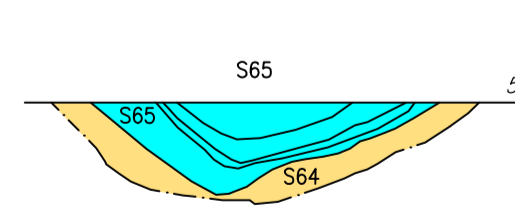
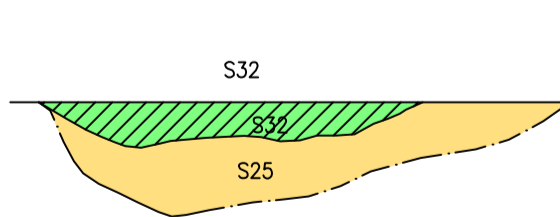
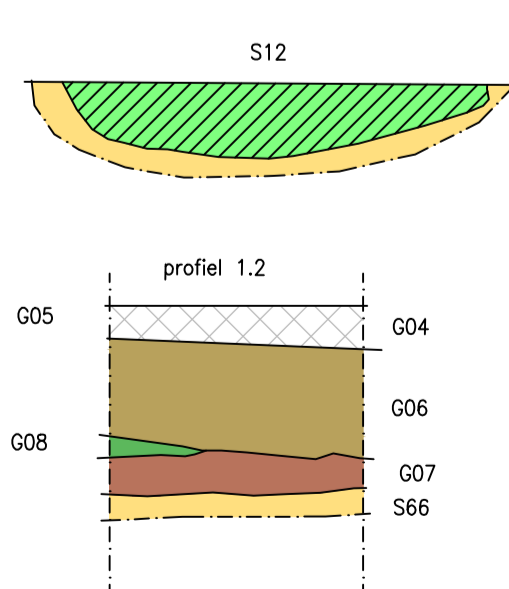
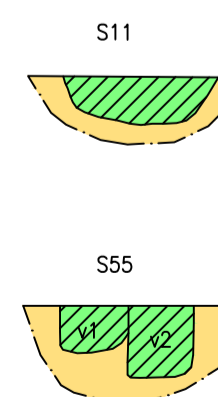
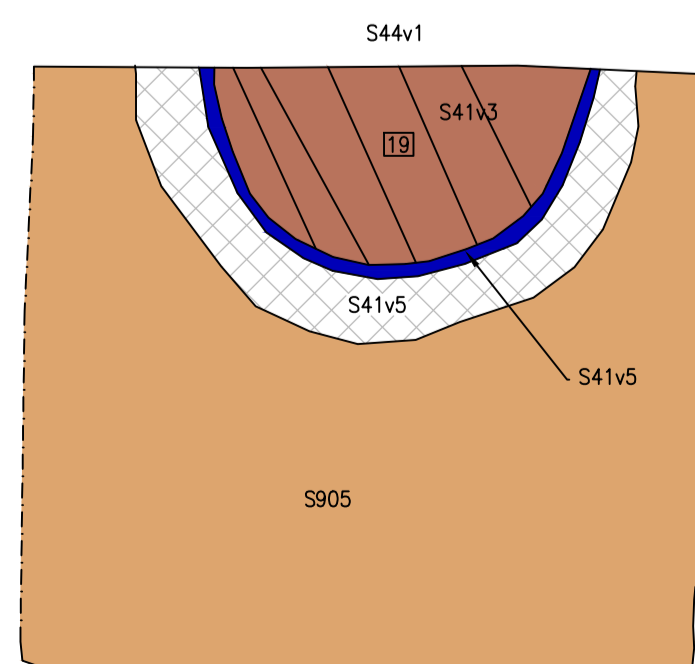
bodemlaag met kenmerk

	versterkt recent		recente plantengaten		hoepel
	vergraven		sloot		kelleem
	dekzand, C-horizont		recente sloot		beerput
	recente ophoging		fundering		waterkuil
	greppel		recente kuil / paalgat		hout
	B-horizont		AE-horizont		
	vlek				

Coupees en profielen Werkput1

1:20

0 1 meter

LEGENDA

- 112 bestaande in cm terreinhoogte E.o.v. N.A.P.
- S1 spoornummer
- 112 vondstnummer
- 112 locatie coupe
- 112 werkput grens

0	AHJ	GRo	Eerste uitgave	25-10-2012
Wp	bet	bet	Beschrijving	Datum
MUG ingenieursbureau				
Project: Archeologisch proefsleuven onderzoek Weinterp				
Opdrachtgever: Provincie Fryslân				
Onderdeel: Overzicht van de werkput en coupes, allesprekenkaart				
Projectnummer: 94208812	Schaal: 1:50/1:20	Formaat: A1	Bijlagennummer: 4a	

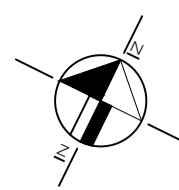
MUG
ingenieursbureau

Wfpa
Melle
Gau-CT
Gronneboergrêft
Gronneboergrêft

Zertifikaat 9
Distributie 105
1518 AC, LEXX
Tel: 050-361 21 21
Fax: 050-361 21 21

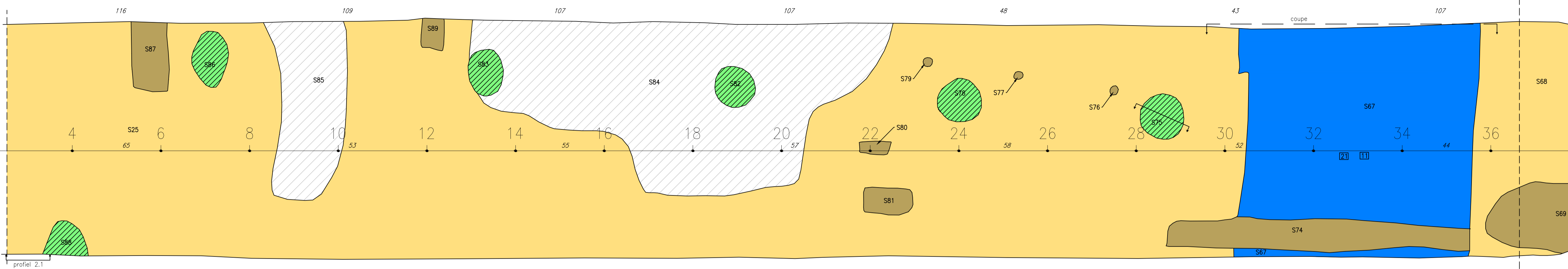
E-mail: info@mug.nl
Internet: www.mug.nl

DEFINITIEF

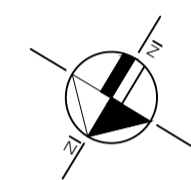

Werkput 2 vlak 1

1:50
0 2,5 meter

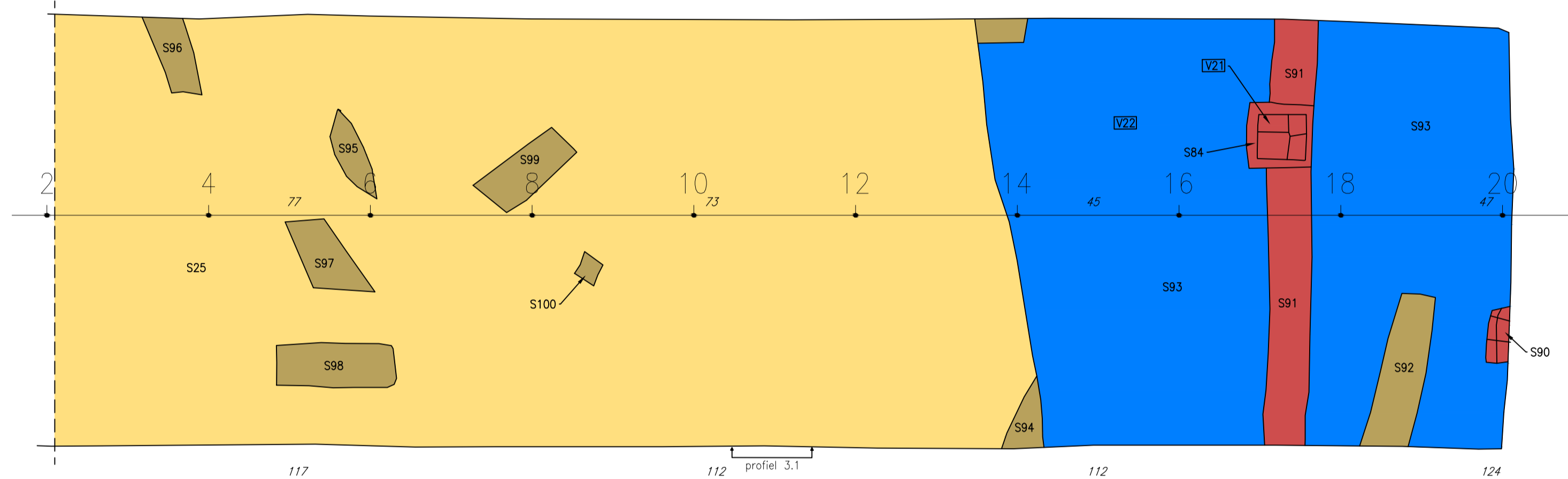
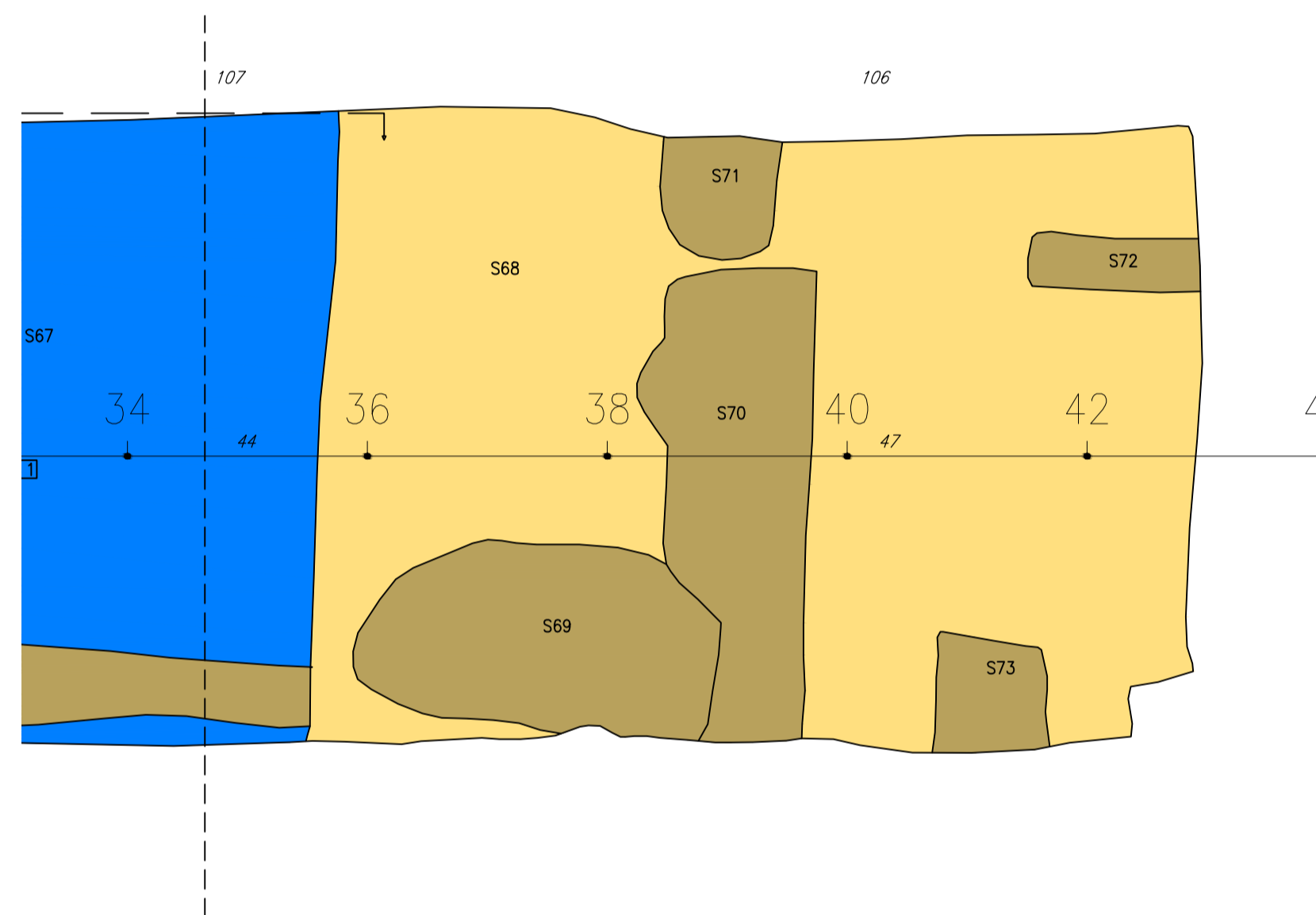

profiel 2.1

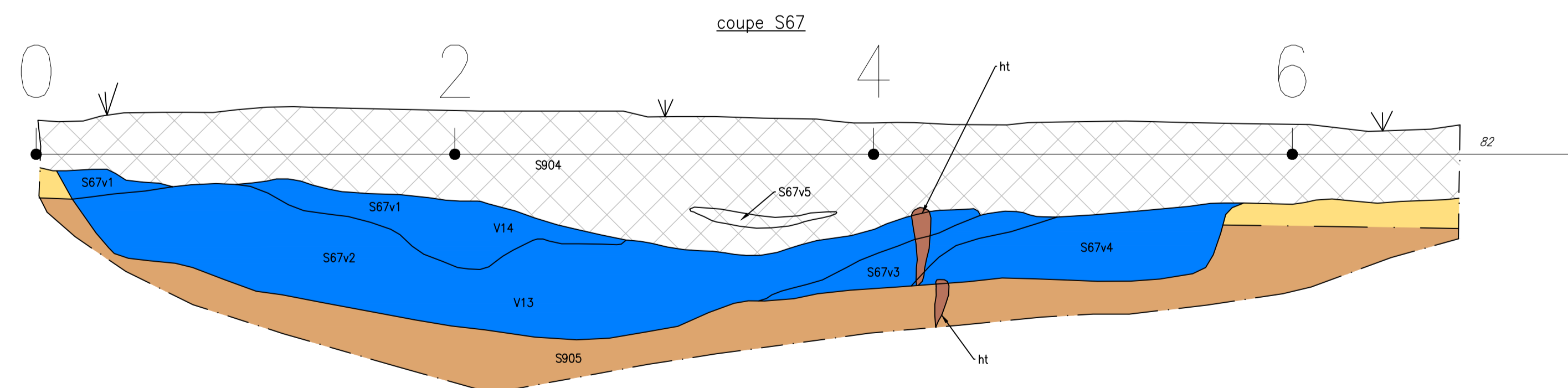
Werkput 3 vlak 1

1:50

Coupes en profielen Werkput1

1:20
0 1 meter

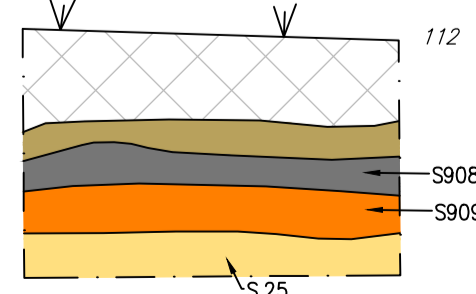
bodemlaag met kenmerk

	verstoring recent		recente plantengaten		E-horizont
	vergraven		sloot		paal
	dekzand, C-horizont		recente sloot		keileem
	recente ophoging		fundering		
	greppel		recente kuil / paalgat		
	B-horizont				
	vlek				

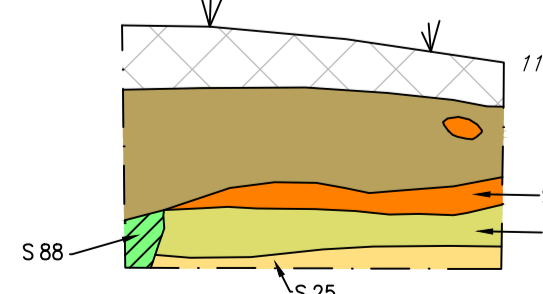
LEGENDA

- 112 bestaande in cm terreinhoogte t.o.v. N.A.P.
- S1 spoornummer
- [] vondstnummer
- locatie coupe
- - - werkput grens

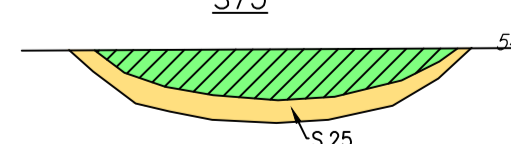
profiel 3.1

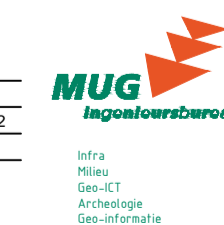
profiel 2.1

S75

0	AHu	GRo	Eerste uitgave	25-10-2012
Wp	bet	So	Beschrijving	Datum
MUG ingenieursbureau				
Project: Archeologisch proefsleuven onderzoek Weinterp				
Opdrachtgever: Provincie Fryslân				
Onderdeel: Overzicht van de werkput en coupes, allesproenkaart				
Projectnummer: 94208812	Schaal: 1:50/1:20	Formaat: A1	Bijlagennummer: 4b	

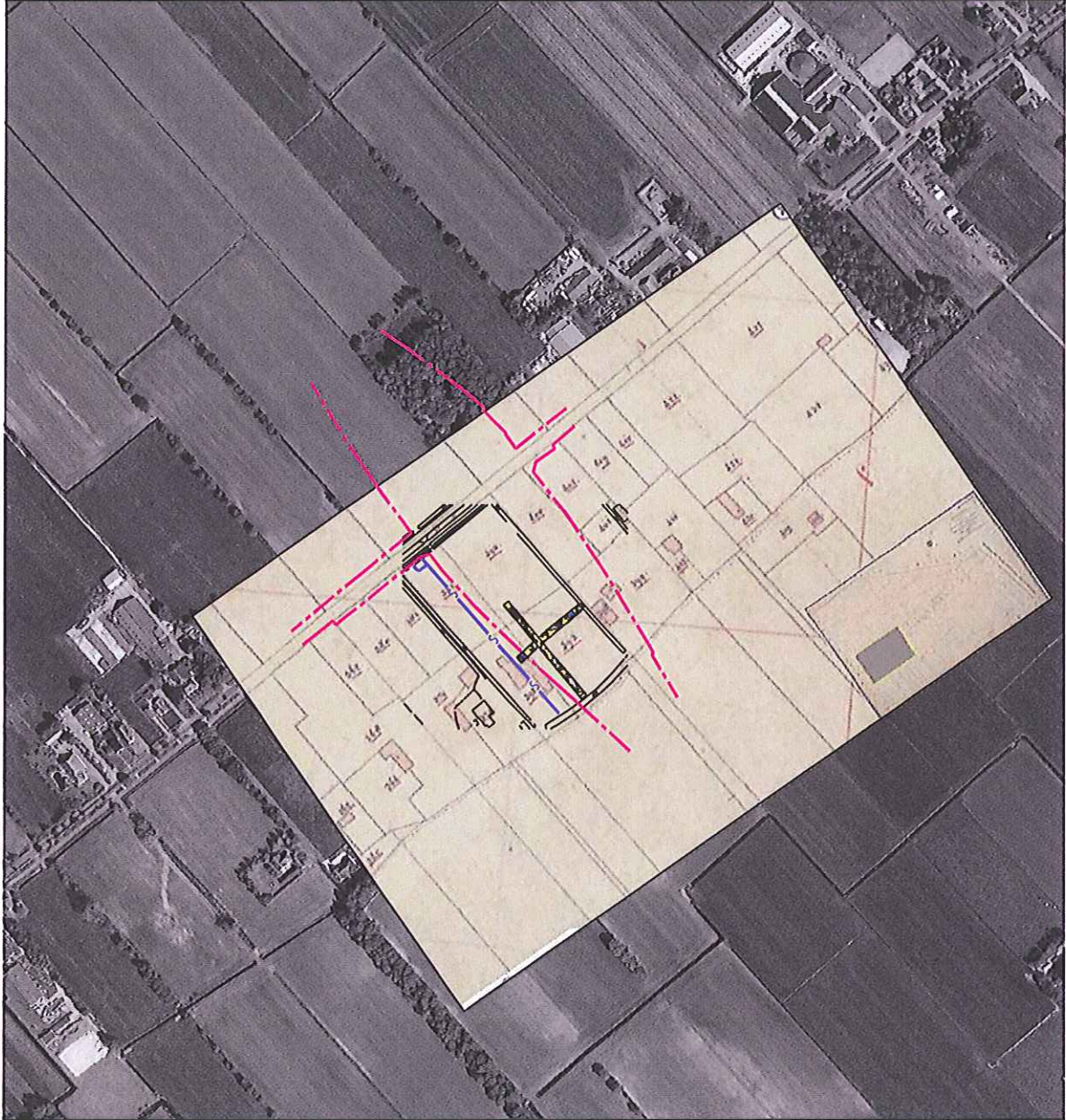

Zandkruis 9
Postbus 104
8318 AC, LEEU
Tel: 0581 51 21 20
Fax: 0581 51 21 19

E-mail: info@mug.nl
www.mug.nl

DEFINITIEF

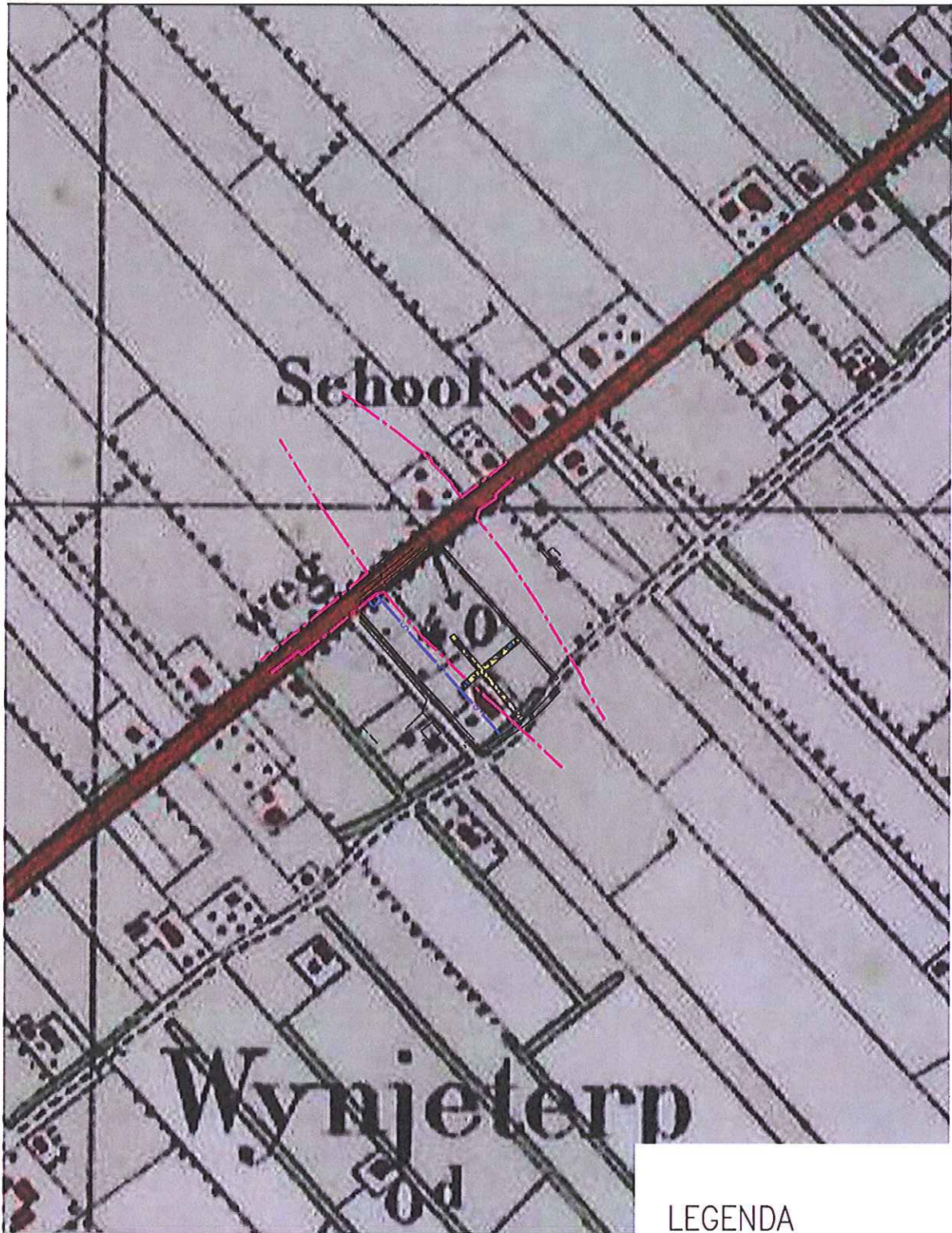
**Bijlage 5 Projectie wegtrace en
opgravingsseuven over
kadasterkaart 1830-1832**
(bron: www.watwaswaar.nl)

LEGENDA

- situatie
- grens wegcunet
- waterleiding
- proefsleuf

**Bijlage 6 Projectie opgravingsleuven
over topkaart 1926**
(bron: www.watwaswaar.nl)

0 250 meter

LEGENDA

- situatie
- grens wegcunet
- waterleiding
- proefsleuf

Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
T (0594) 55 24 20
F (0594) 55 24 99
E info@mug.nl
I www.mug.nl